

Onderwijsachterstandenindicatoren in het basisonderwijs NPRZ

Ontwikkeling van de onderwijsachterstandenindicatoren in de periode 2011-
2020

J. de Boom

A.L. Roode

P. van Wensveen

I. Vogel

Risbo, Erasmus Universiteit

OBI, gemeente Rotterdam

April 2022

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1. Inleiding	5
2. Onderzoeksvragen	6
3. Opzet en uitvoering	6
4 Resultaten	9
4.1 Onderwijsscore 2016-2020	9
4.2 Opleidingsniveau moeder	12
4.3 Opleidingsniveau vader.....	18
4.4 Herkomst	24
4.5 Schuldhulpverlening.....	31
4.6 Verblijfsduur van de moeder	36
Bijlage 1 Indeling in buurten, samenvoegingen	39
Bijlage 2 Landenindeling herkomst	41

Samenvatting

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is in 2011 gestart als een langjarig programma dat zich richt op het wegwerken van achterstanden op het gebied van wonen, werk en school voor de gebieden Feijenoord, Charlois en IJsselmonde ("Rotterdam Zuid"). In het onderwijs zien we positieve trends. Zo stroomt een steeds groter deel van de basisschoolleerlingen door naar een hoger niveau in het voortgezet onderwijs en kiest een steeds groter deel van de studenten op het mbo voor een richting met relatief goede arbeidsmarktkansen.

Ook in het basisonderwijs was er aanvankelijk sprake van een significante vooruitgang. Deze positieve trend lijkt in de meest recente jaren echter niet door te zetten. Een mogelijke verklaring hiervoor is te vinden in de achtergrond van de populatie leerlingen op Rotterdam Zuid. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een in omvang toenemende groep leerlingen met relatief laagopgeleide ouders, een migratieachtergrond of andere voor de schoolprestaties relevante factoren.

De centrale vraag in dit onderzoek is "Hoe heeft de leerlingpopulatie in het NPRZ-gebied zich ontwikkeld in de periode 2011-2020 in vergelijking met de vier grote steden en andere gebieden (het schoolgebied)? Voor het beantwoorden van deze vraag gebruiken we de door het CBS ontwikkelde onderwijsscore. De drie deelvragen die hieruit volgen zijn:

1. Welke factoren zijn van belang voor de bepaling van de onderwijsscore?
2. Is de onderwijsscore van leerlingen in het basisonderwijs in het NPRZ gebied gedurende de periode 2011-2020 (relatief) zwaarder geworden?
3. Zijn deelfactoren van leerlingen in het basisonderwijs in het NPRZ gebied gedurende de periode 2011-2020 (relatief) zwaarder geworden?

1. Bepalende factoren binnen onderwijsscore

Om de ontwikkeling van onderwijsachterstandenindicatoren in het basisonderwijs in kaart te brengen sluiten wij aan bij het verklarende model dat in de periode 2017-2021 door het CBS in opdracht van het ministerie van OCW is ontwikkeld. De onderwijsscore is een score die aan een leerling wordt toegekend op basis van hun score op de in het verklarende model opgenomen relevante indicatoren. Het betreft: het opleidingsniveau van de moeder en die van de vader, de herkomst ofwel migratieachtergrond van de leerling, de verblijfsduur van de moeder in Nederland, het al dan niet in de schuldsanering zitten van de ouders en het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders van leerlingen op school. De onderwijs(achterstands)score is dus niet de daadwerkelijk behaalde score op de eindtoets maar een voorspelde score op basis van de kernmerken van de (ouders) van de leerling. Deze scores zijn beschikbaar voor alle leerlingen in het basisonderwijs en zijn bekend vanaf 2016. Op basis van de onderwijsscores van de leerlingen die op een bepaalde teldatum zijn ingeschreven wordt volgens een door OCW bepaalde systematiek jaarlijks de onderwijs(achterstands)score van elke basisschool berekend. Deze score geeft een beeld van de achterstandspositie van de leerlingpopulatie van een school en wordt gebruikt om de bekostiging van scholen te bepalen.

2. *Ontwikkeling onderwijsscore 2016-2020*

In de periode 2016-2020 neemt de onderwijsscore in Rotterdam Zuid toe van 532,0 naar 532,3 en in de vier grote steden van 534,6 naar 535,0. De leerlingpopulatie op Rotterdam Zuid heeft t.o.v. de vier grote steden een aanzienlijk lagere onderwijsscore (een grotere achterstand), maar de trend in de voorspelde onderwijsscore wijzen noch in absolute, noch in relatieve zin op een (veel) groter wordende achterstand van de leerlingpopulatie op Rotterdam Zuid in vergelijking met die van de vier grote steden.

3. *Ontwikkeling onderliggende verklarende factoren*

Waar de voorspelde onderwijsscores pas beschikbaar zijn vanaf 2016, zijn er voor de afzonderlijke verklarende variabelen wel gegevens vanaf de start van het NPRZ in 2011. In de rapportage is onderzocht hoe de ontwikkeling vanaf 2011 in Rotterdam Zuid is vergelijking met de vier grote steden is verlopen.

Veruit de belangrijkste verklarende factoren in de voorspelling van de onderwijsscore zijn het opleidingsniveau van de moeder en die van de vader.

Het opleidingsniveau van moeders in Rotterdam Zuid is aanzienlijk lager dan in de vier grote steden. In de periode 2011-2020 daalt het aandeel laagopgeleide (basisonderwijs/vmbo b/k/mbo 1) moeders en stijgt het aandeel hoogopgeleide (hbo/wo bachelor of master) moeders. Deze trend zien we zowel in Rotterdam Zuid als in de vier grote steden. In Rotterdam Zuid daalt het aandeel laagopgeleide moeders iets minder snel dan in de vier grote steden. Daar staat tegenover dat het aandeel hoogopgeleide moeders in Rotterdam Zuid juist iets sneller toeneemt dan in de vier grote steden. Er is over het algemeen geen duidelijk verschil in de ontwikkeling van het opleidingsniveau van de moeders in Rotterdam Zuid in vergelijking met de vier grote steden en dus geen sprake van een oplopende of juist kleiner wordende achterstand voor deze factor.

Ook het opleidingsniveau van de vader is een belangrijke voorspeller van de onderwijsscore. Het opleidingsniveau van de vaders in Rotterdam Zuid is significant lager dan in de vier grote steden. Evenals bij de moeders neemt in de periode 2011-2020 zowel in Rotterdam Zuid als in de vier grote steden het aandeel vaders met een laag opleidingsniveau af en het aandeel vaders met een hoog opleidingsniveau toe. In Rotterdam Zuid daalt het aandeel laag opgeleide vaders echter minder snel dan in de vier grote steden. Het aandeel hoog opgeleide vaders stijgt in een tempo dat vergelijkbaar is met dat in de vier grote steden. Gemiddeld genomen neemt de achterstand van het opleidingsniveau van de vaders in Rotterdam Zuid ten opzichte van de vier grote steden relatief dus iets toe.

De herkomst van het kind is de derde verklarende factor voor de voorspelling van de onderwijsscore. De verdeling van de verschillende herkomstgroepen in Rotterdam Zuid is anders dan in de vier grote steden. In Rotterdam Zuid is de groep leerlingen van Nederlandse herkomst veel kleiner. De overige groepen, met uitzondering van de leerlingen met een Noord-Afrikaanse herkomst zijn aanzienlijk

groter dan in de vier grote steden als geheel. Daarbij neemt vanaf 2011 het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst in Rotterdam Zuid sterker af dan in de vier grote steden en is er een groei van het aandeel leerlingen uit de nieuwe EU-landen. Dit duidt erop dat de verschillen tussen Rotterdam Zuid en vier grote steden in de afgelopen jaren groter zijn geworden.

De variabele schuldsanering is de vierde verklarende factor in het voorspellende model voor de onderwijsscore. Slechts een zeer beperkt deel van de leerlingen heeft hiermee te maken. Het deel van de leerlingen uit een huishouden dat in de schuldsanering zit, neemt in Rotterdam Zuid sinds 2011/2012 niet af, in de vier grote steden is dit wel het geval. De aantallen leerlingen die hiermee te maken hebben zijn zo beperkt dat er in absolute termen weinig verandering is in de ontwikkeling van de populatie als het gaat om de schuldsanering. Het beperkte aandeel gezinnen in de schuldsanering betekent zeker niet dat de schuldenproblematiek op Rotterdam Zuid meevalt. Uit ander onderzoek van het CBS blijkt dat het aandeel huishoudens met problematische schulden in Rotterdam Zuid rond 22 procent ligt en veel hoger is dan gemiddeld in de vier grote steden.¹

De verblijfsduur van de moeder speelt een beperkte rol in het model. Bovendien is het gevonden effect moeilijk te duiden. De leerlingen met moeders die tussen de 5 en 10 jaar in Nederland verblijven hebben een hogere voorspelde score dan leerlingen van moeders die korter dan 5 jaar in Nederland wonen én dan leerlingen van wie de moeders langer dan 10 jaar in Nederland wonen. Daarbij komt dat het aandeel leerlingen met moeders met een verblijfsduur van 5 tot 10 jaar vrijwel niet verandert in de afgelopen jaren.

Ontwikkeling in de buurten

Tussen de buurten in Rotterdam Zuid zijn er grote verschillen als het gaat om de vijf verklarende factoren uit het onderwijsscoremodel. Het opleidingsniveau van zowel de moeders als de vaders stijgt in alle buurten. Het opleidingsniveau van de ouders is in 2011 het laagst in Hillesluis, Bloemhof en Pendrecht. De groei van het aandeel hoogopgeleide ouders is in Pendrecht sterker dan in Bloemhof en Hillesluis. Tussen de buurten van Rotterdam Zuid zijn er ook grote verschillen in de samenstelling van de herkomst van de leerlingen. In Bloemhof en Hillesluis was in 2011 het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst het kleinst en ook in 2020 is dit nog het geval.

In de hele periode van 2016 tot en met 2020 is in alle buurten van Rotterdam Zuid de verwachte onderwijsscore lager dan gemiddeld in de vier grote steden. Er is wel een lichte stijging van de verwachte onderwijsscore tussen 2016 en 2020, de groei is vooral te zien in de buurten die in 2016 het laagst scoren.

---

¹ <https://dashboards.cbs.nl/v3/SchuldenproblematiekInBeeld/>

1. Inleiding

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is in 2011 gestart als een langjarig programma dat zich richt op het wegwerken van achterstanden op het gebied van wonen, werk en school voor de gebieden Feijenoord, Charlois en IJsselmonde ("Rotterdam Zuid"). De brede integrale aanpak van NPRZ veronderstelt dat gemiddeld genomen de bewoners van Zuid het beter krijgen. Vanaf het eerste begin wordt een (groot) aantal indicatoren bijgehouden om te monitoren of er vooruitgang wordt geboekt. Voor de pijler school vindt veel kwantitatief onderzoek plaats, in de vorm van de Basismonitor Onderwijs NPRZ, Cohortanalyses en ook de verklarende analyse. Die worden vanaf het begin van het programma uitgevoerd door onderzoekers van Risbo-EUR en OBI-gemeente Rotterdam namens de kenniswerkplaats Rotterdams Talent. Uit de rapportages blijkt dat veel cijfers uit het onderwijsveld (langzaam) de goede kant op bewegen. Echter in het basisonderwijs zien we na aanvankelijke vooruitgang nu een terugval en ook in het voortgezet onderwijs is de beweging nog onvoldoende om de 25%-doelstellingen voor 2021 te halen.²

Inmiddels is het programma in het tiende jaar en is het tijd om een (tussentijdse) balans op te maken in de vorm van een midterm review. Het voorliggende rapport is bedoeld als input voor deze midterm review waar het programmabureau NPRZ met haar partners aan werkt. Het gaat in op een specifiek onderwerp van de pijler school namelijk de ontwikkeling van de onderwijsachterstandenindicatoren in het basisonderwijs in de periode 2011-2020. Deze indicatoren zijn de achterliggende indicatoren voor de onderwijsscore die het CBS heeft ontwikkeld.³ Het geeft de scholen, het NPRZ en de gemeente inzicht in de samenstelling van hun leerlingpopulatie. Dit gebeurt met data uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) die via het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) beschikbaar is. De gebieden die in dit rapport vergeleken worden, zijn de zeven focuswijken, Rotterdam Zuid, overig Rotterdam, Rotterdam als geheel, de vier grote steden en Nederland. Het gaat hier om schoolgebieden in tegenstelling tot de Basismonitor Onderwijs NPRZ waar de data zijn gebaseerd op het woongebied van de leerlingen.

---

² Ambitie is dat in 20 jaar het niveau van de vier grote steden wordt bereikt en dat na 10 jaar een kwart van de achterstand is weggewerkt. Zie voor de doelstellingen van het NPRZ het Uitvoeringsplan 2019-2022: <https://www.nprz.nl/over-nprz/onze-documenten/uitvoeringsplan>

³ De nieuwe onderwijsachterstandenindicator primair onderwijs. Samenvattend rapport. CBS oktober 2019

2. Onderzoeksvragen

De centrale vraag in deze In de rapportage is:

Hoe heeft de leerlingpopulatie in het NPRZ-gebied zich ontwikkeld in de periode 2011-2020 in vergelijking met de vier grote steden en andere gebieden (het schoolgebied)?

Daarbij horen de volgende deelvragen:

- *Welke factoren zijn van belang voor de bepaling van de onderwijsscore?*
- *Is de onderwijsscore van leerlingen in het basisonderwijs in het NPRZ gebied gedurende de periode 2011-2020 (relatief) zwaarder geworden?*
- *Wat was de ontwikkeling van de onderliggende indicatoren van de onderwijsscore in het NPRZ-gebied in deze periode?*

Dezelfde vragen worden ook beantwoord voor de buurten in Rotterdam Zuid:

- *Is de onderwijsscore van leerlingen in het basisonderwijs in de onderscheiden buurten van het NPRZ gebied in de periode 2011-2020 (relatief) zwaarder geworden?*
- *Wat was de ontwikkeling van de onderliggende indicatoren van de onderwijsscore in de onderscheiden buurten in het NPRZ gebied in deze periode?*

3. Opzet en uitvoering

In overleg met de afdeling Onderwijs van gemeente Rotterdam en het programmabureau NPRZ is een verkenning gedaan naar de onderwerpen die naast de informatie in genoemde onderzoeken een aanvullend beeld kunnen geven van de ontwikkeling binnen de pijler school. Dit leidde tot een rijke en ruime selectie van vragen. Vervolgens is geïnventariseerd welke onderwerpen het meest relevant waren en wat gezien de krappe planning haalbaar was om te onderzoeken. Besloten is om allereerst de ontwikkeling van onderwijsachterstandenindicatoren in het basisonderwijs te bekijken en daarvoor aan te sluiten bij het verklarende model dat in de periode 2017-2021 door het CBS in opdracht van het ministerie van OCW is ontwikkeld. De onderwijsscore is een score die aan een leerling wordt toegekend op basis van hun score op de in het verklarende model opgenomen relevante indicatoren. Op basis van de onderwijsscores van de leerlingen die op een bepaalde teldatum zijn ingeschreven op een basisschool berekent het CBS volgens een door OCW bepaalde systematiek⁴ jaarlijks de achterstandsscore van elke basisschool. Deze achterstandsscore geeft een beeld van de

---

⁴ De achterstandsscore van een basisschool is de uitkomst van de formule $A-B$ en wordt als volgt berekend:
 A = som van de uitkomsten van de formule $C - D$ voor alle leerlingen van de basisschool die behoren tot de 15% van alle leerlingen van alle basisscholen met de laagste onderwijsscore, waarbij C = landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen van alle basisscholen en D = onderwijsscore van de leerling;
 $B = E \times F \times (C - G)$ waarbij E = aantal leerlingen van de basisschool; $F = 12\%$; C = landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen van alle basisscholen; G = landelijk gemiddelde onderwijsscore van alle leerlingen van alle basisscholen die behoren tot de 15% van alle leerlingen van alle basisscholen met de laagste onderwijsscore. (bron: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0003862/2021-09-10>)

achterstandspostie van de leerlingpopulatie van een school en wordt gebruikt om de bekostiging van scholen te bepalen. Het CBS zegt hierover:

*‘Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft het onderwijsachterstandenbeleid voor het primair onderwijs herzien. In het nieuwe beleid, dat in 2019 van kracht is geworden, maakt zij gebruik van de onderwijsachterstandenindicator die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in eerder onderzoek op verzoek van het ministerie heeft ontwikkeld. Dat kan door met de indicator de onderwijsscores per leerling te berekenen en die met een bepaalde formule op te tellen tot achterstandsscores per basisschoolvestiging. Deze scores drukken dan de verwachte onderwijsachterstand op scholen uit, op basis waarvan OCW het onderwijsachterstandenbudget over scholen kan verdelen.’*⁵

In het model zijn de volgende verklarende variabelen opgenomen:

1. het opleidingsniveau van de moeder,
2. het opleidingsniveau van de vader,
3. de herkomst,
4. of ouders in de schuldsanering zitten,
5. de verblijfsduur van de moeder in Nederland en
6. het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders van leerlingen op school

Op basis van deze variabelen is voor elke leerling een onderwijsscore berekend. Deze scores zijn beschikbaar voor alle leerlingen in het basisonderwijs en zijn bekend vanaf 2016.⁶ In figuur 3.1 is het model opgenomen met daarin de effecten die de verschillende variabelen en categorieën daarbinnen hebben.⁷ Het CBS schrijft “Het analysemodel geeft niet alleen weer welke kenmerken samenhangen met het risico op een onderwijsachterstand, maar geeft ook voor elk kenmerk met een coëfficiënt aan wat de grootte van het effect is. De coëfficiënten uit het analysemodel kunnen als onderwijsachterstandenindicator worden gebruikt: een instrument om voor alle leerlingen onderwijsscores te berekenen die het risico op een onderwijsachterstand uitdrukken. Door de omgevingskenmerken van een kind te vermenigvuldigen met de bijbehorende coëfficiënten uit het model en deze producten op te tellen, kan het relatieve risico op een onderwijsachterstand van dat kind namelijk worden berekend.”⁸ De scores in figuur 3.1 laten de zeer sterke invloed van het opleidingsniveau van de ouders zien op de voor de leerling voorspelde onderwijsscore. Voor een leerling met een hoogopgeleide moeder en een hoogopgeleide vader komt de voorspelde onderwijsscore meer dan 10 punten hoger uit dan voor een leerling met een laagopgeleide moeder en een laagopgeleide vader. De bijdrage van de andere verklarende variabelen in het model is in vergelijking hiermee (zeer) beperkt.

⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2021/05/achterstandsscores-per-school-2020>. Het eerdere onderzoek waarnaar verwezen wordt is het paper *Herziening gewichtenregeling primair onderwijs Hoofdlijnenrapport, CBS 2017*

⁶ Voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs zijn de scores niet beschikbaar

⁷ De nieuwe onderwijsachterstandenindicator primair onderwijs. Samenvattend rapport. CBS oktober 2019

⁸ De nieuwe onderwijsachterstandenindicator primair onderwijs, p4.

Figuur 3.1 Onderwijsscoremodel CBS

Bij het CBS zijn ook gegevens beschikbaar van de afzonderlijke variabelen. Waar de samengestelde onderwijsscores pas beschikbaar zijn vanaf 2016, zijn er voor de afzonderlijke variabelen wel al gegevens vanaf de start van het NPRZ. De ontwikkeling van de situatie op deze variabelen vanaf 2011 wordt ook in het volgende hoofdstuk gepresenteerd.

De rapportage sluit qua gebiedsindeling aan bij die van de Basismonitor Onderwijs NPRZ, waarin de situatie in Rotterdam Zuid wordt afgezet tegen het gemiddelde in de vier grote steden. Daarbij wordt ook de situatie in de zeven focuswijken⁹, overig Rotterdam (Rotterdam zonder het NPRZ-gebied), Rotterdam als geheel en het landelijke gemiddelde berekend. In deze rapportage wordt gekeken naar de leerlingen die in een bepaald gebied naar school gaan, dit om een beter beeld te krijgen van de schoolpopulaties. Dit is anders dan in de Basismonitor Onderwijs NPRZ waar de leerlingen ingedeeld worden naar hun woongebied.

⁹ De zeven focuswijken zijn Feijenoord, Afrikaanderwijk, Carnisse, Oud-Charlois, Hillesluis, Tarwewijk en Bloemhof.

De resultaten zijn ook uitgesplitst naar buurt. Er zijn in het NPRZ gebied 23 CBS-buurtten. Vanuit het CBS is het alleen toegestaan om over buurten te rapporteren als er minimaal drie scholen staan. In Rotterdam Zuid is dat in een aantal buurten niet het geval. Om een zo volledig mogelijk beeld te geven zijn sommige buurten samengevoegd om tot voldoende scholen per gebied te komen.¹⁰

Omdat het in eerste instantie gaat om verschillen tussen gebieden zijn alleen de eerste vijf variabelen in het rapport opgenomen. De zesde, het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders van leerlingen op school, komt voor een gebied overeen met de variabele gemiddelde opleidingsniveau van de moeder op de daar gevestigde scholen. We kiezen er daarom voornamelijk voor om deze variabele niet verder te beschrijven.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling van de schoolpopulatie in het basisonderwijs in Rotterdam Zuid beschreven. In de volgende paragrafen komen zes onderwerpen aan de orde

- 4.1 onderwijsscore 2016-2020
- 4.2 opleidingsniveau moeder
- 4.3 opleidingsniveau vader
- 4.4 herkomst
- 4.5 schuldhulpverlening.
- 4.6 verblijfsduur moeder

Paragraaf 4.1 over de onderwijsscores gaat over de ontwikkeling vanaf 2016. De overige vijf paragrafen hebben een vergelijkbare opbouw. Eerst wordt er definitie gegeven en wordt de verwachting volgens het model beschreven. Vervolgens komt de situatie in 2011, gevolgd door de situatie in 2020. Daarna volgt de ontwikkeling in de tijd, eerst voor de vergelijking van Rotterdam Zuid met de vier grote steden en vervolgens in de buurten van Rotterdam Zuid. Afgesloten wordt met mogelijke conclusies over de verandering in de populatie over de jaren.

4.1 Onderwijsscore 2016-2020

De onderwijsscores worden normaliter gebruikt voor het berekenen van een score per school. Deze cijfers zijn berekend voor de gebieden die ook in de Basismonitor Onderwijs NPRZ worden onderscheiden. Het uitgangspunt is daarbij iets anders dan in de Basismonitor. In deze rapportage gaat het om leerlingen die onderwijs volgen in het betreffende gebied, het schoolgebied.¹¹

---

¹⁰ In bijlage 1 staat welke buurten samengenomen zijn inclusief een toelichting.

¹¹ In het schooljaar 2020/2021 gaat 90 procent van basisschoolleerlingen die wonen in het NPRZ gebied naar school binnen het NPRZ gebied. Van de basisschoolleerlingen dat in het NPRZ naar school gaat, woont 97 procent in het NPRZ gebied. (DUO, bewerking OBI).

Tabel 4.1 Onderwijsscore van leerlingen in het basisonderwijs naar schoolgebied 2016-2020

	focuswijken		Rotterdam Zuid		overig Rotterdam		Rotterdam		vier grote steden		Nederland	
	score	n	score	n	score	n	score	n	score	n	score	n
2016	531,5	7.331	532,0	17.397	534,4	34.283	533,6	51.680	534,6	189.088	535,1	1.421.931
2017	531,6	7.321	532,0	17.245	534,5	34.409	533,7	51.654	534,6	189.492	535,1	1.410.800
2018	531,7	7.257	532,1	17.348	534,6	34.680	533,7	52.028	534,7	190.183	535,2	1.402.673
2019	531,8	6.768	532,1	16.610	534,7	33.663	533,8	50.273	534,8	184.585	535,3	1.393.351
2020	532,0	7.042	532,3	17.024	534,8	34.328	534,0	51.352	535,0	187.976	535,4	1.383.198

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De gemiddelde verwachte onderwijsscore van leerlingen uit Rotterdam Zuid is 532,3 in 2020, en is de afgelopen vijf jaren heel voorzichtig gestegen. De score ligt in elk van de vijf jaren ongeveer 2,6 punt lager dan in de vier grote steden. Ook daar is een voorzichtige stijging te zien. Voor de duidelijkheid een hogere score betekent dat er minder sprake is van achterstand in de leerlingpopulatie.

In tabel 4.2 is de onderwijsscore van de buurten in Rotterdam Zuid opgenomen. Om een zo volledig mogelijk beeld te geven van alle schoolgaande leerlingen zijn sommige buurten samengevoegd om tot voldoende scholen per gebied te komen.¹² In elke buurt in Rotterdam Zuid is de verwachte onderwijsscore lager dan het gemiddelde in de vier grote steden.

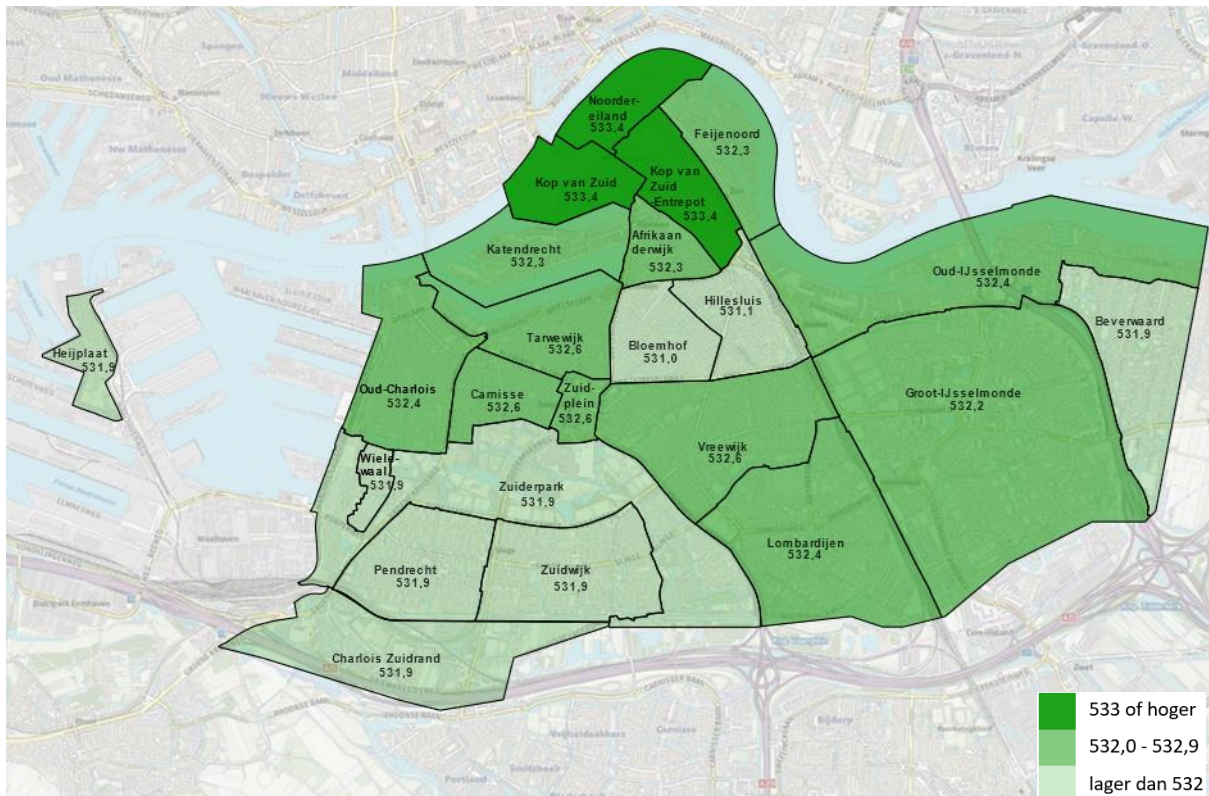
Tabel 4.2 Onderwijsscores per buurt in Rotterdam Zuid van 2016-2020, schoolgebied

	2016	2017	2018	2019	2020
vier grote steden	534,6	534,6	534,7	534,8	535,0
Rotterdam Zuid	532,0	532,0	532,1	532,1	532,3
focuswijken	531,5	531,6	531,7	531,8	532,0
Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland	533,3	533,2	533,2	533,3	533,4
Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord	531,7	531,9	532,0	532,2	532,3
Hillesluis	530,5	530,6	530,9	531,0	531,1
Oud-IJsselmonde, Lombardijen	532,3	532,2	532,3	532,3	532,4
Beverwaard	531,7	531,8	531,8	531,8	531,9
Groot-IJsselmonde	532,1	532,2	532,3	532,1	532,2
Vreewijk	532,6	532,6	532,5	532,5	532,6
Bloemhof	530,4	530,5	530,6	530,7	531,0
Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat	531,8	531,8	531,8	531,9	531,9
Pendrecht	531,5	531,6	531,9	531,9	532,1
Oud-Charlois	531,8	531,8	532,1	532,2	532,4
Tarwewijk, Carnisse, Zuidplein	531,9	532,1	532,3	532,4	532,6

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 4.1 zijn de onderwijsscores in 2020 per buurt grafisch weergegeven.

¹² In bijlage 1 staat welke buurten samengenomen zijn inclusief een toelichting.

Figuur 4.1 Onderwijsscores basisonderwijs per buurt in Rotterdam Zuid, schoolgebied 2020

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De onderwijsscore per buurt loopt uiteen van 531,0 en 531,1 in Bloemhof en Hillesluis tot 533,4 in het samengevoegde gebied dat de buurten Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot en Noordereiland beslaat. In de afgelopen vijf jaar zijn dit steeds ook de buurten met de laagste en hoogste scores. In een aantal buurten is de score in de afgelopen vijf jaar minimaal met een half punt toegenomen (zie tabel 4.2).

Conclusie

De gegevens van de verwachte onderwijsscores van het CBS zijn beschikbaar vanaf 2016. De scores in Rotterdam Zuid zijn in de afgelopen vijf jaren heel voorzichtig gestegen. Ook in de vier grote steden is een voorzichtigte stijging te zien. Deze scoreontwikkeling in Rotterdam Zuid wijst niet op een grote verandering van de onderliggende variabelen vanaf 2016. In de volgende paragrafen wordt de ontwikkeling van de vijf onderliggende variabelen sinds 2011 bekeken.

4.2 Opleidingsniveau moeder

Het opleidingsniveau van de moeder is in acht categorieën ingedeeld: (1) Basisonderwijs; (2) Vmbo-b/k, mbo 1; (3) Vmbo-g/t, avo-onderbouw; (4) Mbo 2 en mbo 3; (5) Mbo 4; (6) Havo, vwo; (7) Hbo-, wo-bachelor; (8) Hbo-, wo-master, doctor. Het CBS heeft voor iedere categorie het effect op de Cito-score afgeleid. De referentiegroep zijn moeders die een mbo 2 of mbo 3 opleiding hebben, de scores van de overige opleidingsniveaus zijn hiermee vergeleken. Zo hebben leerlingen met een moeder die alleen het basisonderwijs heeft afgerond een score van 0,75 punt lager dan de referentiegroep. Over het algemeen hebben leerlingen met moeders die hoog opgeleid zijn hebben een hogere score op de eindtoets, ook als er rekening gehouden wordt met de andere kenmerken in het model. Zie voor de invloed van elk van de niveaus de waarden in figuur 4.2 hieronder.¹³ In tabel 4.3 is het opleidingsniveau van de moeders in 2011 opgenomen.

Figuur 4.2 Effect van de opleiding van de moeder in het onderwijsscoremodel van het CBS

Tabel 4.3 Opleidingsniveau van de moeder naar gebied 2011, schoolgebied

	focuswijken	Rotterdam Zuid	overig Rotterdam	Rotterdam	vier grote steden	Nederland
Totaal aantal	6.761	17.111	32.874	49.985	179.515	1.511.923
waarvan in %						
Basisonderwijs	31	23	15	18	17	7
Vmbo-b/k, mbo1	12	11	7	9	7	6
Vmbo-g/t, avo onderbouw	5	5	4	4	4	3
Mbo2 en mbo3	15	17	13	14	11	13
Mbo 4	9	12	12	12	11	18
Havo, vwo	5	5	5	5	5	5
Hbo-, wo-bachelor	7	9	15	13	15	20
Hbo-, wo-master, doctor	4	5	14	11	17	12
Onbekend, ouder onbekend of het kind niet in BRP	12	12	13	13	13	17

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Het opleidingsniveau van de moeders in Rotterdam Zuid is in 2011 aanzienlijk lager dan in de vier grote steden. Zo heeft 23 procent van de moeders in Rotterdam Zuid hooguit het basisonderwijs afgemaakt, in de vier grote steden is dat 17 procent. Het deel van de moeders in Rotterdam Zuid dat een hoger onderwijsdiploma heeft behaald is in 2011, 14 procent. In de vier grote steden is dat veel meer en heeft een derde (32 procent) een diploma in het hoger onderwijs. In de focuswijken is het opleidingsniveau van de moeders nog lager dan in Rotterdam Zuid.

In tabel 4.4 is het opleidingsniveau van de moeders in 2020 opgenomen.

¹³ Niet van iedereen is het opleidingsniveau bekend, in het model zijn is voor leerlingen waar het opleidingsniveau onbekend is een waarde geïmputeerd.

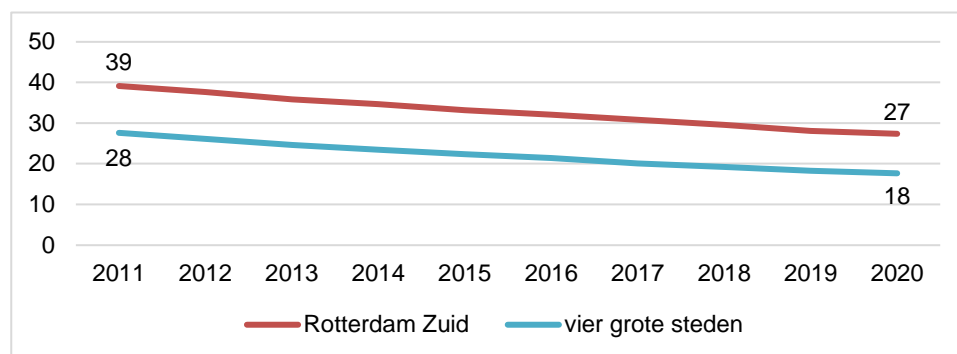
Tabel 4.4 Opleidingsniveau van de moeder naar gebied 2020, schoolgebied

	focuswijken	Rotterdam Zuid	overig Rotterdam	Rotterdam	vier grote steden	Nederland
Totaal aantal	7.042	17.024	34.328	51.352	187.976	1.383.198
waarvan in %						
Basisonderwijs	20	16	9	11	11	5
Vmbo-b/k, mbo1	11	11	7	8	6	5
Vmbo-g/t, avo onderbouw	5	4	3	4	3	2
Mbo2 en mbo3	19	21	14	16	12	15
Mbo 4	14	16	15	15	12	20
Havo, vwo	5	5	5	5	5	4
Hbo-, wo-bachelor	15	16	24	21	23	29
Hbo-, wo-master, doctor	9	9	22	17	25	18
Onbekend, ouder onbekend of het kind niet in BRP	2	2	1	1	2	1

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Ook in 2020 is er een groot verschil tussen Rotterdam Zuid enerzijds en de vier grote steden anderzijds in het opleidingsniveau van de moeders. Over de hele linie is er een duidelijk stijging te zien. Zo zijn er in Rotterdam Zuid minder moeders met alleen basisonderwijs en meer moeders die een hbo/wo-diploma hebben. Ook in de vier grote steden is een duidelijk toename van het gemiddeld opleidingsniveau van moeders. In de vergelijking met 2011 valt ook op dat van een groter deel van de moeders het opleidingsniveau inmiddels bekend is.

In figuur 4.3 staat welk deel van de moeders een lage opleiding heeft, dat wil zeggen basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1. Leerlingen van deze moeders hebben een lagere voorspelde onderwijsscore, (zie figuur 4.2). De figuur laat de ontwikkeling van 2011 tot en met 2020 in Rotterdam Zuid en de vier grote steden zien. Daarbij zijn de percentages anders berekend dan in de tabellen 4.3 en 4.4, de moeders van wie het opleidingsniveau niet bekend is, zijn hier niet meegeteld.¹⁴ Het aandeel moeders met een lage opleiding daalt. De daling zet elk jaar verder door, zowel in Rotterdam Zuid als in de vier grote steden. In negen jaar daalt het percentage moeders met een lage opleiding in Rotterdam Zuid met 12 procentpunten, in de vier grote steden is er een daling van 10 procentpunten.

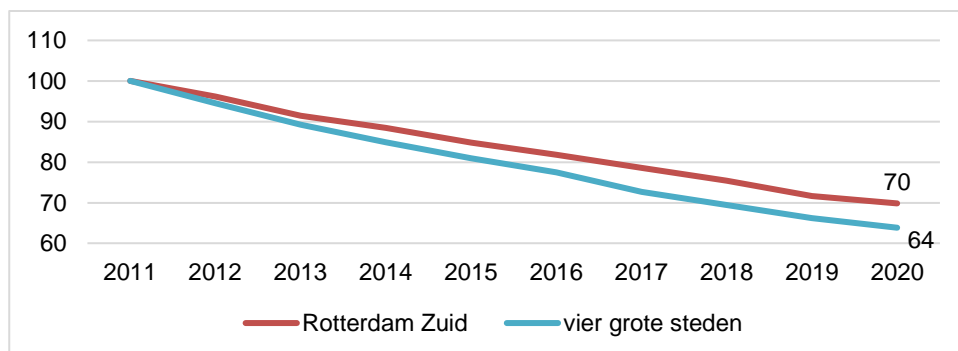
Figuur 4.3 Ontwikkeling moeders met lage opleiding, basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1 van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, in procenten, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 4.4 staat de ontwikkeling van het aandeel moeders met een lage opleiding als een indexcijfer. Met een indexcijfer is de ontwikkeling van gebieden met een verschillende omvang en verschillende startsituatie goed vergelijkbaar. Dit indexcijfer start met de waarde van 100 in 2011.

¹⁴ In het model van het CBS worden onbekende waarden geïmputeerd. Bij deze rapportage over de afzonderlijke variabelen is het niet mogelijk om een vergelijkbare imputatie uit te voeren.

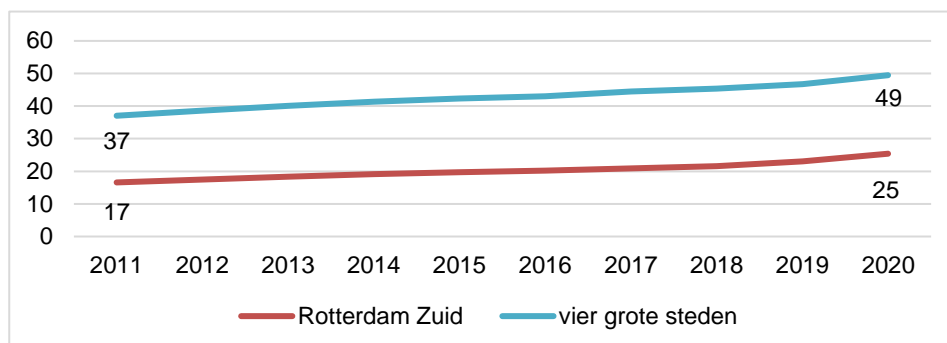
Ook hier is de daling van het aandeel moeders met een lage opleiding te zien, in Rotterdam Zuid neemt deze groep met 30 procent af. De daling is in de vier grote steden iets groter dan in Rotterdam Zuid.

Figuur 4.4 Ontwikkeling moeders met lage opleiding, basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1 van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, indexcijfer met 2011=100, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

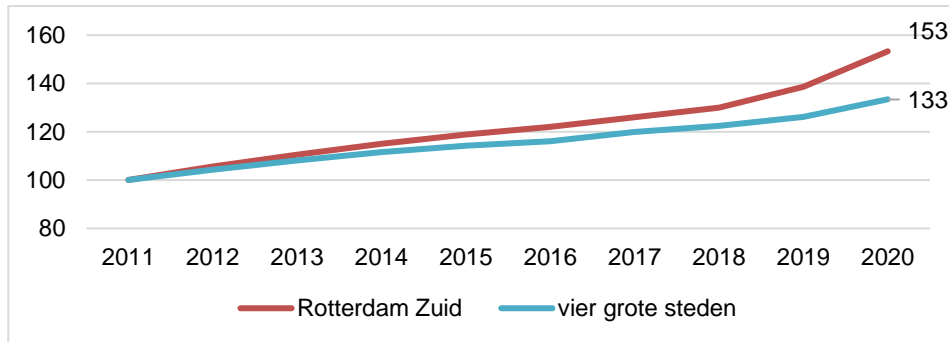
In de figuren 4.5 en 4.6 staat het deel van de moeders dat een hoger onderwijsdiploma heeft (hbo/wo bachelor of master). In het model in figuur 4.2 is te zien dat een moeder met een hoge opleiding een groot positief effect heeft op de verwachte onderwijsscore van een kind. Vanaf 2011 groeit het aandeel hoogopgeleide moeders, zowel in de vier grote steden als in Rotterdam Zuid. In de vier grote steden heeft de helft van de moeders in 2020 een hoge opleiding, in Rotterdam Zuid is dat een kwart. De stijging in Rotterdam Zuid bedraagt 8 procentpunten, in de vier grote steden is de stijging 12 procentpunten.

Figuur 4.5 Ontwikkeling moeders met hoge opleiding, hbo/wo bachelor of master van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, in procenten, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 4.6 staat de ontwikkeling van het aandeel moeders met een hoge opleiding als een indexcijfer. In elk jaar van 2011 tot 2020 wordt het aandeel hoog opgeleide moeders groter. De stijging is zowel in Rotterdam Zuid als in de vier grote steden te zien. Vanaf 2018 groeit het aandeel hoog opgeleide moeders in Rotterdam Zuid sterker dan in de vier grote steden. Desondanks blijft het verschil met de vier grote steden groot, zie figuur 4.5.

Figuur 4.6 Ontwikkeling moeders met hoge opleiding, hbo/wo bachelor of master van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, indexcijfer met 2011=100, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 4.5 is het opleidingsniveau van de moeder uitgesplitst naar buurt. In de tabel zijn de percentages voor de moeders met een lage opleiding, basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1 opgenomen. Naast de cijfers voor 2011 en 2020 is de ontwikkeling tussen 2011 en 2020 opgenomen als een indexcijfer.

Tabel 4.5 Ontwikkeling van het percentage moeders met lage opleiding, van 2011-2020 per buurt, schoolgebied

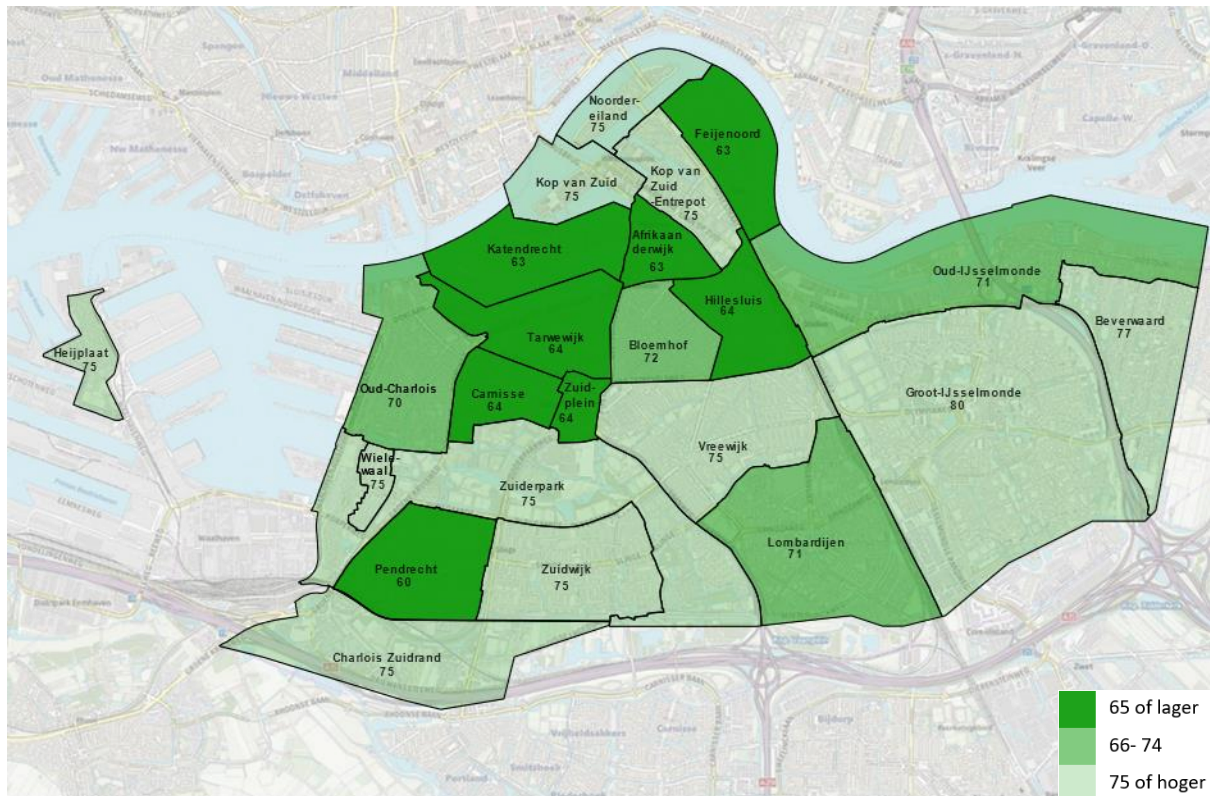
	2011	2020	index
vier grote steden	28	18	64
Rotterdam Zuid	39	27	70
focuswijken	49	32	65
Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland	26	20	75
Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord	52	33	63
Hillesluis	54	35	64
Oud-IJsselmonde, Lombardijen	33	24	71
Beverwaard	30	23	77
Groot-IJsselmonde	35	28	80
Vreewijk	28	21	75
Bloemhof	54	38	72
Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat	36	27	75
Pendrecht	45	27	60
Oud-Charlois	43	30	70
Tarwewijk, Carnisse, Zuidplein	44	28	64

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De buurten verschillen sterk als het gaat om het opleidingsniveau van de moeders. In 2011 is 26 procent van de moeders in Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland laag opgeleid, in drie andere buurten is meer dan de helft van de moeders laag opgeleid. Het aandeel laagopgeleide moeders is, met 54 procent het grootst in Hillesluis en Bloemhof. In alle buurten zijn er in 2020 minder laagopgeleide moeders, in geen enkele buurt is dan nog een meerderheid van de moeders laag opgeleid. Ook in 2020 is het aandeel laag opgeleide moeders nog het grootst in Bloemhof en Hillesluis.

In figuur 4.7 is de ontwikkeling van het aandeel laag opgeleide moeders per buurt grafisch weergegeven. Hiervoor is het indexcijfer gebruikt dat de procentuele verandering in vergelijking met 2011 aangeeft (zie tabel 4.5). In heel Rotterdam Zuid is het indexcijfer 70, een afname van 30 procent sinds 2011. Ook in alle buurten in Rotterdam Zuid is het aandeel laag opgeleide moeders kleiner dan in 2011. In de figuur is de afname met drie tinten groen aangegeven. In de buurten die donkerder

groen zijn gekleurd is de afname van het aandeel laag opgeleide moeders het grootst. Dat zijn Pendrecht, de samengevoegde buurt Katendrecht, Afrikaanderwijk en Feijenoord, Hillesluis en de samengevoegde buurt Tarwewijk, Carnisse en Zuidplein.

Figuur 4.7 Indexcijfer van het aandeel moeders met een lage opleiding, basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1 per buurt in Rotterdam Zuid, schoolgebied 2020, met 2011=100
Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 4.6 is het aandeel hoog opgeleide moeders uitgesplitst naar buurt, deze moeders hebben een hbo/wo bachelor of master behaald. In de tabel zijn de percentages voor de moeders met een hoge opleiding opgenomen voor 2011 en 2020 en is de ontwikkeling tussen 2011 en 2020 opgenomen als een indexcijfer.

Tabel 4.6 Ontwikkeling van het percentage moeders met hoge opleiding, van 2011-2020 per buurt, schoolgebied

	2011	2020	index
vier grote steden	37	49	133
Rotterdam Zuid	17	25	153
focuswijken	12	25	202
Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland	32	37	117
Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord	13	29	229
Hillesluis	6	19	291
Oud-IJsselmonde, Lombardijen	19	28	145
Beverwaard	12	20	166
Groot-IJsselmonde	18	23	125
Vreewijk	21	25	120
Bloemhof	9	15	165
Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat	13	20	150
Pendrecht	9	27	295
Oud-Charlois	17	26	159
Tarwewijk, Carnisse, Zuidplein	15	28	190

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De groep moeders met een hoge opleiding groeit van 2011 tot 2020 in alle buurten. Maar ook hier zijn er grote verschillen. In de samenvoegde buurt Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland is al in 2011 ongeveer één op de drie moeders hoog opgeleid. Dit is veel hoger dan elders in Rotterdam Zuid, geen van de andere buurten haalt dit percentage, ook niet negen jaar later, in 2020. De laagste scores zijn in Hillesluis, Bloemhof en Pendrecht daar is 2011 nog geen 10 procent van de moeders hoog opgeleid. De ontwikkeling van deze drie buurten tussen 2011 en 2020 verschilt sterk. Zo groeit in Pendrecht het deel hoogopgeleide moeders tot 27 procent in 2020, terwijl de groei in Bloemhof beperkt blijft tot 15 procent in 2020.

Conclusie

Het opleidingsniveau van de moeder is een belangrijke factor voor de voorspelling van de samenstelling van de onderwijsscore. Het opleidingsniveau van moeders in Rotterdam Zuid is duidelijk lager dan in de vier grote steden. In de afgelopen jaren stijgt het opleidingsniveau van de moeders, dat geldt voor alle gebieden. In Rotterdam Zuid daalt het aandeel laag opgeleide moeders iets minder dan in de vier grote steden, het aandeel hoog opgeleide moeders stijgt juist iets sneller. Er is daarmee geen duidelijk verschil in de ontwikkeling van het opleidingsniveau van de moeders in Rotterdam Zuid met die in de vier grote steden en er is geen sprake van een grotere achterstand of het inlopen van de achterstand.

In alle buurten in Rotterdam Zuid is het aandeel laag opgeleide moeders kleiner geworden. Het opleidingsniveau van de moeders is het laagst in Bloemhof en Hillesluis.

4.3 Opleidingsniveau vader

Het opleidingsniveau van vader is de tweede verklarende variabele in het model. Deze variabele is net als bij het opleidingsniveau van de moeder in acht categorieën ingedeeld: (1) Basisonderwijs; (2) Vmbo-b/k, mbo 1; (3) Vmbo-g/t, avo-onderbouw; (4) Mbo 2 en mbo 3; (5) Mbo 4; (6) Havo, vwo; (7) Hbo-, wo-bachelor; (8) Hbo-, wo-master, doctor. Ook hier zijn vaders die een mbo 2 of mbo 3 opleiding hebben de referentiegroep, de scores van de overige opleidingsniveaus zijn hiermee vergeleken. Zo hebben leerlingen met een vader die alleen het basisonderwijs heeft afgerond een score van 1,68 punt lager dan de referentiegroep. Over het algemeen hebben leerlingen met vaders die hoog opgeleid zijn een hogere voorspelde onderwijsscore, ook als er rekening gehouden wordt met de andere kenmerken in het model. Zie voor de invloed van elk van de niveaus de waarden in figuur 4.8 hieronder.¹⁵ In tabel 4.7 is het opleidingsniveau van de vaders in 2011 opgenomen.

Figuur 4.8 Effect van de opleiding van de vader in het onderwijsscoremodel van het CBS

Tabel 4.7 Opleidingsniveau van de vader naar gebied 2011, schoolgebied

	focuswijken	Rotterdam Zuid	overig Rotterdam	Rotterdam	vier grote steden	Nederland
Totaal aantal	6.761	17.111	32.874	49.985	179.515	1.511.923
waarvan in %						
Basisonderwijs	20	15	12	13	13	5
Vmbo-b/k, mbo1	11	10	7	8	7	6
Vmbo-g/t, avo onderbouw	3	3	3	3	2	2
Mbo2 en mbo3	16	17	11	13	10	12
Mbo 4	7	8	9	9	8	17
Havo, vwo	5	5	5	5	5	4
Hbo-, wo-bachelor	6	7	13	11	13	19
Hbo-, wo-master, doctor	4	5	15	12	17	13
Onbekend, ouder onbekend of het kind niet in BRP	28	30	25	27	23	22

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Ook het opleidingsniveau van de vaders in Rotterdam Zuid is in 2011 lager dan in de vier grote steden. Zo heeft 25 procent van de vaders in Rotterdam Zuid hooguit een vmbo b/k of een mbo 1 opleiding afgemaakt, in de vier grote steden is dat 20 procent. Het deel van de vaders in Rotterdam Zuid dat een hoger onderwijsdiploma heeft behaald is in 2011 12 procent. In de vier grote steden is dat met 30 procent groter. In de focuswijken is in vergelijking met Rotterdam Zuid een nog groter deel van de vaders laag opgeleid. Meer nog dan bij de moeders is het aandeel vaders dat niet bekend is of waarvan het opleidingsniveau niet bekend is in 2011 groot.

¹⁵ Niet van iedereen is het opleidingsniveau bekend, in het model is de categorie onbekend niet meegenomen.

In tabel 4.8 is het opleidingsniveau van de vaders in 2020 opgenomen.

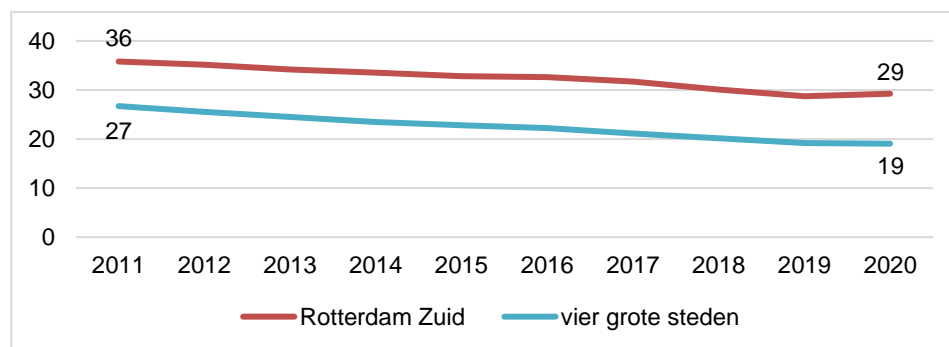
Tabel 4.8 Opleidingsniveau van de vader naar gebied 2020, schoolgebied

	focuswijken	Rotterdam Zuid	overig Rotterdam	Rotterdam	vier grote steden	Nederland
Totaal aantal	7.042	17.024	34.328	51.352	187.976	1.383.198
waarvan in %						
Basisonderwijs	17	14	9	11	11	5
Vmbo-b/k, mbo1	10	10	7	8	7	6
Vmbo-g/t, avo onderbouw	3	3	2	3	3	2
Mbo2 en mbo3	20	20	14	16	13	17
Mbo 4	9	11	12	11	10	19
Havo, vwo	5	5	5	5	6	4
Hbo-, wo-bachelor	11	11	19	17	19	24
Hbo-, wo-master, doctor	8	7	20	16	24	16
Onbekend, ouder onbekend of het kind niet in BRP	17	19	11	14	10	5

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Ook in 2020 is er nog steeds een groot verschil tussen Rotterdam Zuid enerzijds en de vier grote steden anderzijds in het opleidingsniveau van de vaders. Ook bij de vaders is er een stijging van het opleidingsniveau, maar dit is duidelijk minder dan bij de moeders. Zo is in Rotterdam Zuid het aandeel vaders met hooguit een vmbo b/k of mbo 1 opleiding in tien jaar vrijwel niet veranderd (van 25 procent naar 24 procent). Het aandeel hoog opgeleide vaders steeg in deze periode wel, van 12 naar 18 procent. Verder valt op dat in Rotterdam Zuid het deel van de vaders dat niet bekend is, of waarvan het opleidingsniveau niet bekend is, in 2020 sterk is afgenomen, maar het is nog steeds groot in vergelijking met de vier grote steden.

In figuur 4.9 is grafisch weergegeven welk deel van de vaders een lage opleiding heeft, dat wil zeggen basisonderwijs vmbo b/k of mbo 1. De figuur loopt van 2011 tot en met 2020 en laat de ontwikkeling in Rotterdam Zuid en de vier grote steden zien. De percentages zijn iets anders berekend dan in de tabellen 4.7 en 4.8, de vaders van wie het opleidingsniveau niet bekend is, zijn hier niet meegeteld. Het aandeel vaders met een lage opleiding daalt. De daling is de eerste jaren redelijk gelijkmatig, in de laatste twee jaren stopt de daling in Rotterdam Zuid.

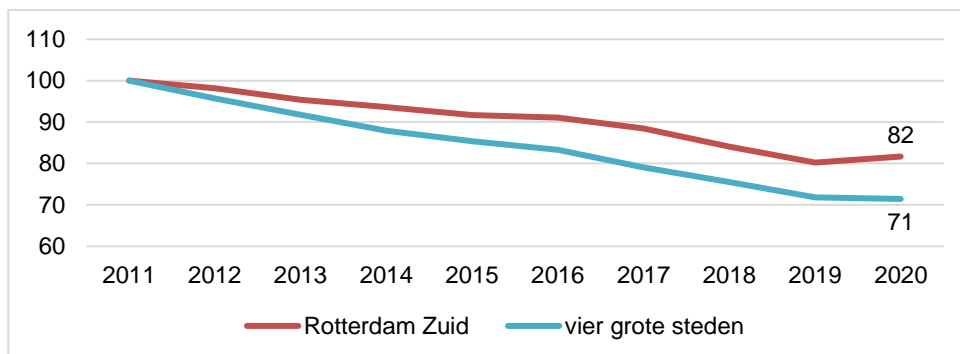

Figuur 4.9 Ontwikkeling vaders met lage opleiding, basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1 van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, in procenten, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 4.10 staat de ontwikkeling van het aandeel vaders met een lage opleiding als een indexcijfer. Met een indexcijfer is de ontwikkeling van gebieden met een verschillende omvang en verschillende startsituatie goed vergelijkbaar. Dit indexcijfer start met de waarde van 100 in 2011. Ook hier is de daling van het aandeel vaders met een lage opleiding te zien, in Rotterdam Zuid neemt deze groep

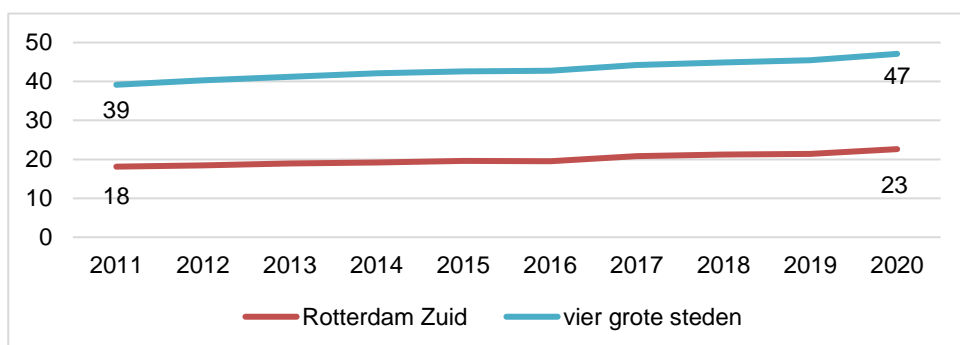
met 18 procent af. De daling van het aandeel laagopgeleide vaders in de vier grote steden is substantieel groter dan in Rotterdam Zuid.

Figuur 4.10 Ontwikkeling vaders met lage opleiding, basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1 van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, indexcijfer met 2011=100, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In de figuren 4.11 en 4.12 zijn vergelijkbare figuren gemaakt voor het deel van de vaders dat een hoger onderwijsdiploma heeft (hbo/wo bachelor of master). In het model in figuur 4.2 is te zien dat een vader met een hoge opleiding een groot positief effect heeft op de verwachte onderwijsscore van een kind. Vanaf 2011 groeit het aandeel hoogopgeleide vaders, zowel in de vier grote steden als in Rotterdam Zuid. In de vier grote steden heeft 47 procent van de vaders in 2020 een hoge opleiding, in Rotterdam Zuid is dat 23 procent. De stijging in Rotterdam Zuid bedraagt 5 procentpunten, in de vier grote steden is de stijging 8 procentpunten.

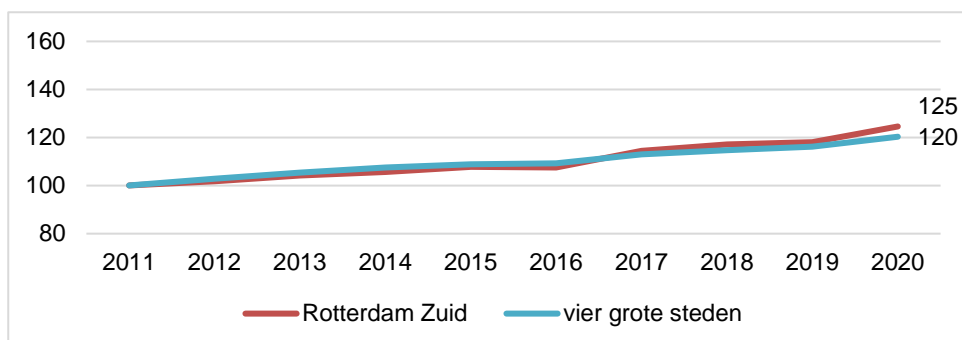

Figuur 4.11 Ontwikkeling vaders met hoge opleiding, hbo/wo bachelor of master van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, in procenten, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 4.12 staat de ontwikkeling van het aandeel vaders met een hoge opleiding als een indexcijfer. In elk jaar van 2011 tot 2020 wordt het aandeel hoog opgeleide vaders groter. De stijging is zowel in Rotterdam Zuid als in de vier grote steden te zien. De ontwikkeling van het aandeel hoog opgeleide vaders in Rotterdam Zuid is vergelijkbaar met de groei in de vier grote steden. Tegelijkertijd blijft het verschil in percentuele omvang van de groep vaders met een hoge opleiding met de vier grote steden zeer groot, zie figuur 4.11.

Figuur 4.12 Ontwikkeling vaders met hoge opleiding, hbo/wo bachelor of master van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, indexcijfer met 2011=100, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 4.9 is het opleidingsniveau van de vader uitgesplitst naar buurt. Omdat het in een buurt om minder leerlingen gaat, zijn de opleidingscategorieën samengevoegd tot minder categorieën. In de tabel zijn de percentages voor de vaders met een lage opleiding (basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1) opgenomen voor 2011 en 2020, en is de ontwikkeling tussen 2011 en 2020 opgenomen als een indexcijfer.

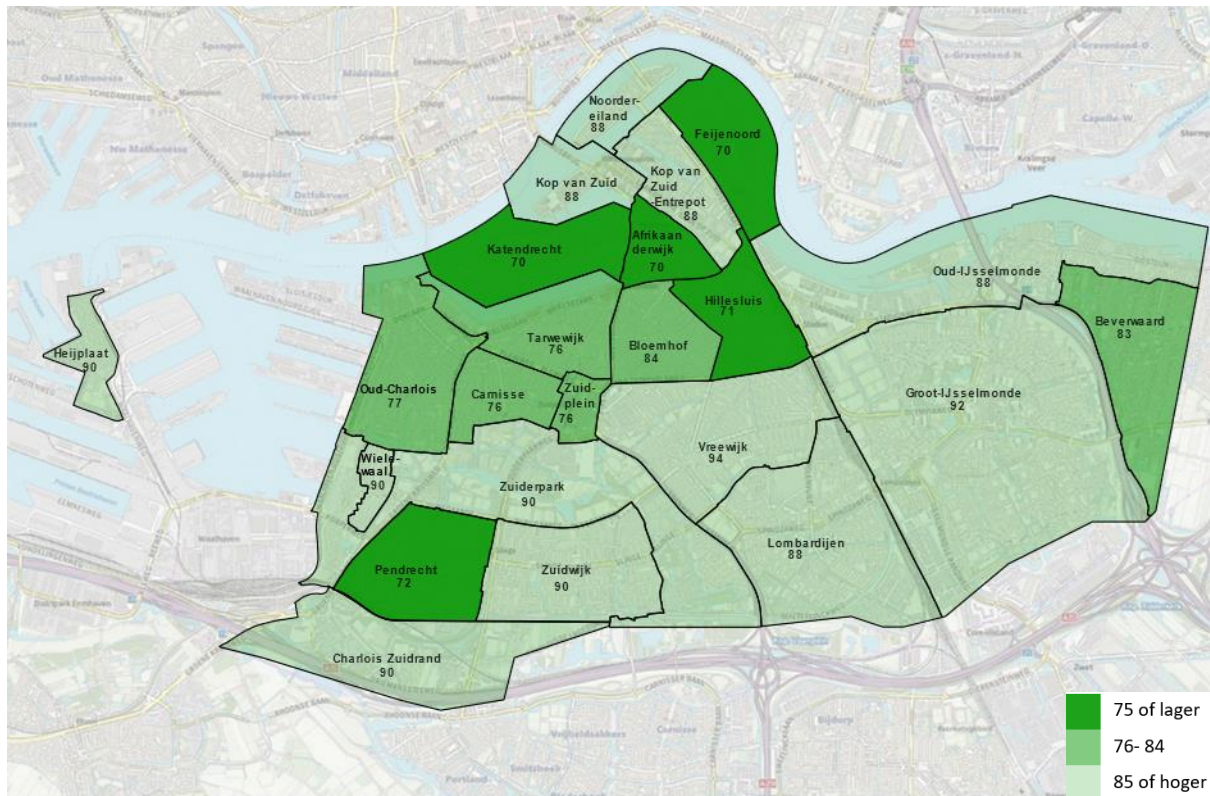
Tabel 4.9 Ontwikkeling van het percentage vaders met lage opleiding, van 2011-2020 per buurt, schoolgebied

	2011	2020	index
vier grote steden	27	19	71
Rotterdam Zuid	36	29	82
focuswijken	43	32	74
Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland	27	24	88
Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord	47	33	70
Hillesluis	47	33	71
Oud-IJsselmonde, Lombardijen	31	27	88
Beverwaard	30	25	83
Groot-IJsselmonde	31	29	92
Vreewijk	29	27	94
Bloemhof	47	40	84
Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat	34	31	90
Pendrecht	42	30	72
Oud-Charlois	38	30	77
Tarwewijk, Carnisse, Zuidplein	38	29	76

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De buurten verschillen sterk als het gaat om het opleidingsniveau van de vaders. In 2011 is 27 procent van de vaders in Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland laag opgeleid, in drie andere buurten is bijna de helft van de vaders laag opgeleid. Het aandeel laagopgeleide vaders is, met 47 procent het grootst in Hillesluis en Bloemhof en de samengevoegde buurt Katendrecht, Afrikaanderwijk en Feijenoord. In alle buurten zijn er in 2020 minder laagopgeleide vaders dan in 2011. In 2020 is het aandeel laagopgeleide vaders het grootst in Bloemhof.

In figuur 4.13 is de ontwikkeling van het aandeel laag opgeleide vaders per buurt grafisch weergegeven. Hiervoor is het indexcijfer gebruikt dat de procentuele verandering in vergelijking met 2011 aangeeft (zie tabel 4.10). In heel Rotterdam Zuid is het indexcijfer 82, een afname van 18 procent sinds 2011. Ook in alle buurten in Rotterdam Zuid is het aandeel laag opgeleide vaders kleiner dan in 2011. In de figuur is de afname met drie tinten groen aangegeven. In de buurten die donkerder groen zijn gekleurd is de afname van het aandeel laag opgeleide vaders het grootst. Dat zijn Pendrecht, de samengevoegde buurt Katendrecht, Afrikaanderwijk en Feijenoord en Hillesluis.

Figuur 4.13 Indexcijfer van het aandeel vaders met een lage opleiding, basisonderwijs, vmbo b/k of mbo 1 per buurt in Rotterdam Zuid, schoolgebied 2020, met 2011=100
Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 4.10 is het aandeel hoog opgeleide vaders uitgesplitst naar buurt. In de tabel zijn de percentages voor de vaders met een hoge opleiding opgenomen voor 2011 en 2020 en is de ontwikkeling tussen 2011 en 2020 opgenomen als een indexcijfer.

Tabel 4.10 Ontwikkeling van het percentage vaders met hoge opleiding, van 2011-2020 per buurt, schoolgebied

	2011	2020	index
vier grote steden	39	47	120
Rotterdam Zuid	18	23	125
focuswijken	14	22	160
Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland	33	33	101
Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord	14	29	205
Hillesluis	10	16	158
Oud-IJsselmonde, Lombardijen	20	22	108
Beverwaard	13	17	124
Groot-IJsselmonde	17	21	120
Vreewijk	23	21	92
Bloemhof	9	16	173
Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat	16	18	109
Pendrecht	11	22	208
Oud-Charlois	19	22	116
Tarwewijk, Carnisse, Zuidplein	18	25	140

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De aandeel vaders met een hoge opleiding groeit in de periode 2011 tot 2020 in alle buurten met uitzondering van Vreewijk Maar tussen de buurten zijn er grote verschillen. In de samenvoegde buurt Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland is al in 2011 één op de drie vaders hoog opgeleid. Dit is veel hoger dan elders. Geen van de andere buurten haalt dit percentage, ook niet negen jaar later, in 2020. De laagste scores zijn in Hillesluis, Bloemhof en Pendrecht. Daar is 2011 ongeveer tien procent van de vaders hoog opgeleid. De ontwikkeling van deze drie buurten tussen 2011 en 2020 verschilt sterk, in Pendrecht verdubbelt het aandeel hoogopgeleide vaders van 11 naar 22 procent. In Bloemhof en Hillesluis neemt het aandeel hoogopgeleide vaders toe van 9 respectievelijk 10 procent in 2011 naar 16 procent in 2020.

Conclusie

Na het opleidingsniveau van de moeder is het opleidingsniveau van de vader de variabele die het meest van belang is in de voorspelling van de onderwijsscore. Het opleidingsniveau van vaders in Rotterdam Zuid is duidelijk lager dan in de vier grote steden. In de afgelopen jaren stijgt het opleidingsniveau van de vaders, dat geldt voor alle gebieden. In Rotterdam Zuid daalt het aandeel laag opgeleide vaders minder dan in de vier grote steden, het aandeel hoog opgeleide vaders stijgt in een tempo dat vergelijkbaar is met de vier grote steden. Overall neemt de achterstand van het opleidingsniveau van de vaders in Rotterdam Zuid ten opzichte van de vier grote steden toe.

4.4 Herkomst

In het model van de onderwijsscores wordt de herkomst van de ouders gebruikt om te onderzoeken of verschillen in culturele achtergrond van invloed zijn op schoolprestaties. De herkomstlanden van de ouders zijn in acht groepen ingedeeld die relatief homogeen zijn naar verschillende indicatoren voor culturele afstand. Het gaat om de volgende acht groepen:

1. Autochtoon (in figuur 4.14 aangeduid als Nederland)
2. Suriname en Nederlandse Antillen
3. Turkije
4. Noord-Afrika
5. EU-15, andere ontwikkelde economieën en tweede generatie Indonesiërs¹⁶
6. Nieuwe EU-landen en economieën in transitie (in figuur 4.14 aangeduid als nieuwe EU landen)
7. Oost-Azië
8. Rest Afrika, rest Azië, rest Latijns Amerika (in figuur 4.14 aangeduid als 'niet elders genoemd')

Figuur 4.14 Effect van de herkomst in het onderwijsscoremodel van het CBS

Leerlingen van wie één ouder als herkomstland Nederland heeft worden in de categorie 'Nederland' ingedeeld. Leerlingen van wie beide ouders niet uit Nederland komen, worden ingedeeld in de categorie waartoe het herkomstland van de moeder behoort gezien de relatief grote invloed van moeders op schoolprestaties. Per herkomstcategorie is door het CBS bepaald welke invloed deze heeft op de verwachte onderwijsscore van leerlingen. Rekening houdend met de andere kenmerken in het model, blijkt dat leerlingen met een Turkse, Surinaamse en Antilliaanse achtergrond gemiddeld de laagste onderwijsscores hebben. Leerlingen met een Oost-Aziatische achtergrond hebben gemiddeld juist een wat hogere score. (zie de waarden in figuur 4.14). In tabel 4.11 is de herkomst van de leerlingen in 2011 opgenomen.

¹⁶ Zie bijlage 2 voor een overzicht van de landen die in de categorieën 5 EU-15, andere ontwikkelde economieën en tweede generatie Indonesiërs en 6 Nieuwe EU-landen en economieën in transitie vallen.

Tabel 4.11 Herkomst in acht groepen op basis van de herkomst van de ouders naar gebied 2011, schoolgebied

	focuswijken	Rotterdam	overig	Rotterdam	vier grote	Nederland
		Zuid	Rotterdam		steden	
Totaal aantal	6.761	17.111	32.874	49.985	179.515	1.511.923
waarvan in %						
Nederland	14	26	50	42	47	83
Suriname en (voormalige) Nederlandse Antillen	16	19	12	14	11	3
Turkije	29	18	9	12	10	3
Noord-Afrika	18	14	14	14	16	4
EU-15, andere ontwikkelde economieën	2	2	3	2	3	1
Nieuwe EU-landen en economieën in transitie	5	5	2	3	3	1
Oost-Azië	2	2	2	2	2	1
Overig Afrika, overig Azië, overig Latijns Amerika	14	12	8	10	8	3
Onbekend	1	1	0	1	1	0

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De herkomst van de leerlingen in Rotterdam Zuid wijkt in 2011 sterk af van de situatie in de vier grote steden. Een kwart van deze leerlingen is ingedeeld in de groep Nederland, in de vier grote steden is dat bijna de helft. Het aandeel leerlingen met een Surinaamse of Antilliaanse en een Turkse herkomst is in Rotterdam Zuid groter dan in de vier grote steden. Ook het deel dat uit een van de andere delen van de wereld in Afrika, Azië of Latijns-Amerika komt is in Rotterdam Zuid groter dan in de vier grote steden.

Tabel 4.12 Herkomst in acht groepen op basis van de herkomst van de ouders naar gebied 2020, schoolgebied

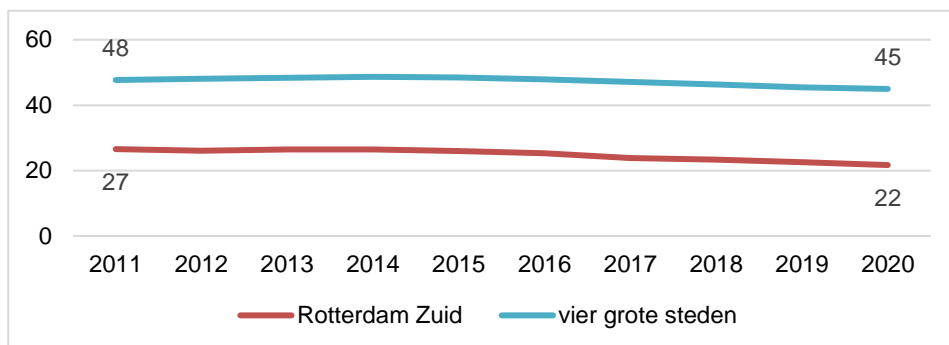
	focuswijken	Rotterdam	overig	Rotterdam	vier grote	Nederland
		Zuid	Rotterdam		steden	
Totaal aantal	7.042	17.024	34.328	51.352	187.976	1.383.198
waarvan in %						
Nederland	15	21	49	40	44	78
Suriname en (voormalige) Nederlandse Antillen	15	19	11	14	9	3
Turkije	22	16	7	10	9	3
Noord-Afrika	18	14	13	13	15	4
EU-15, andere ontwikkelde economieën	2	2	3	3	4	2
Nieuwe EU-landen en economieën in transitie	11	8	4	5	5	3
Oost-Azië	2	2	3	3	3	1
Overig Afrika, overig Azië, overig Latijns Amerika	14	15	10	12	10	6
Onbekend	1	1	1	1	1	1

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De verdeling naar herkomst van de leerlingen in Rotterdam Zuid in 2020 lijkt sterk op de situatie in 2011. Wel daalt het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst en groeit met name de groep leerlingen die uit nieuwe EU landen en landen die in de categorie overig vallen. Dit beeld is ook in de vier grote steden te zien. Opvallend is de ontwikkeling in de focuswijken, daar neemt het aandeel leerlingen met een Turkse herkomst af en stijgt vooral het deel van de leerlingen uit nieuwe EU landen.

In figuur 4.15 staat welk deel van de leerlingen Nederland als herkomstland heeft. De figuur loopt van 2011 tot en met 2020 en laat de ontwikkeling in Rotterdam Zuid en de vier grote steden zien, daarbij zijn de percentages alleen berekend over de leerlingen waarvan de herkomst bekend is. Leerlingen waarvan de herkomst niet bekend is, zijn hier niet meegeteld. In Rotterdam Zuid is het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst veel kleiner dan in de vier grote steden. Het aandeel leerlingen met Nederlandse herkomst daalt langzaam, zowel in Rotterdam Zuid als in de vier grote

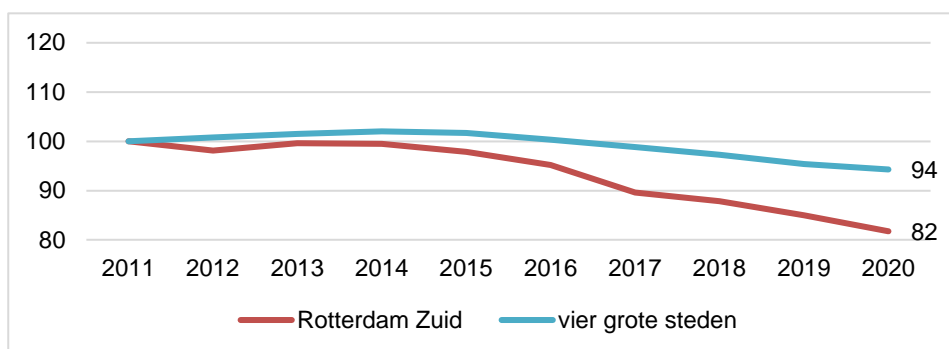
steden. In negen jaar daalt het percentage leerlingen met Nederlandse herkomst in Rotterdam Zuid met 5 procentpunten, in de vier grote steden is er een daling van 3 procentpunten.

Figuur 4.15 Ontwikkeling leerlingen met een Nederlandse herkomst van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, in procenten, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

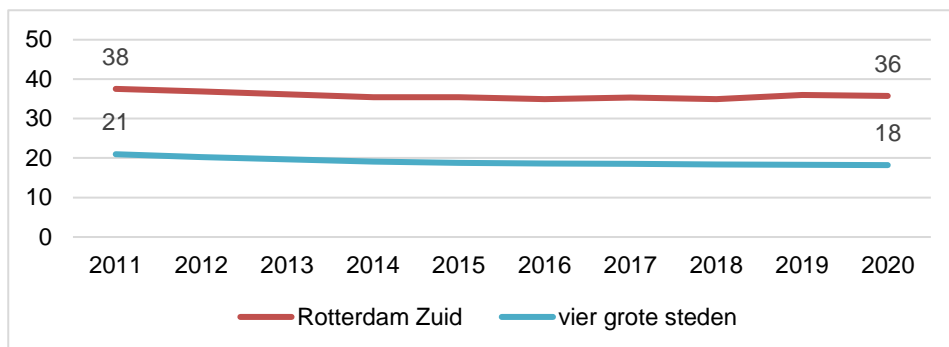
In figuur 4.16 staat de ontwikkeling van het aandeel leerlingen van Nederlandse herkomst als een indexcijfer. Met een indexcijfer is de ontwikkeling van gebieden met een verschillende omvang en verschillende startsituatie goed vergelijkbaar. Dit indexcijfer start met de waarde van 100 in 2011. Ook hier is de daling van het leerlingen van Nederlandse herkomst te zien. Tot 2014 is de daling nog beperkt, in de jaren daarna zet de daling voor in Rotterdam Zuid door. In totaal neemt in Rotterdam Zuid deze groep met 18 procent af. De daling van het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst is in de vier grote steden met 6 procent kleiner dan in Rotterdam Zuid.

Figuur 4.16 Ontwikkeling leerlingen met een Nederlandse herkomst van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, indexcijfer met 2011=100, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

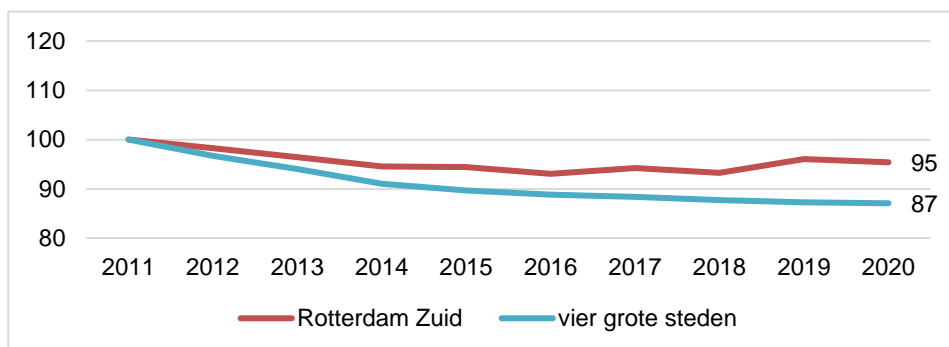
In figuur 4.14 is te zien dat leerlingen met een Surinaamse, (voormalig) Antilliaanse of een Turkse herkomst gemiddeld de laagste onderwijsscore hebben. In figuur 4.17 is ontwikkeling van het deel van de leerlingen met deze herkomst weergegeven. In Rotterdam Zuid is deze groep veel groter dan gemiddeld in de vier grote steden. Vanaf 2011 loopt het aandeel leerlingen met Surinaamse, (voormalig) Antilliaanse of Turkse herkomst langzaam terug.

Figuur 4.17 Ontwikkeling leerlingen met een Surinaamse, (voormalige) Nederlandse Antilliaanse of Turkse herkomst van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, in procenten, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 4.18 staat de ontwikkeling van leerlingen met een Surinaamse, (voormalig) Antilliaanse of een Turkse herkomst als een indexcijfer. In de vier grote steden neemt de omvang van deze groep langzaam af. In Rotterdam Zuid is er de eerst jaren een daling te zien, vanaf 2014 blijft het aandeel leerlingen met een Surinaamse, (voormalig) Antilliaanse of een Turkse herkomst ongeveer gelijk.

Figuur 4.18 Ontwikkeling leerlingen met een Surinaamse, (voormalige) Nederlandse Antilliaanse of Turkse herkomst van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, indexcijfer met 2011=100, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 4.13 is het aandeel leerlingen van Nederlandse herkomst uitgesplitst naar buurt. In de tabel zijn de percentages voor 2011 en 2020 opgenomen, en is de ontwikkeling tussen 2011 en 2020 opgenomen als een indexcijfer.

Tabel 4.13 Ontwikkeling leerlingen met een Nederlandse herkomst van 2011-2020, per buurt, schoolgebied

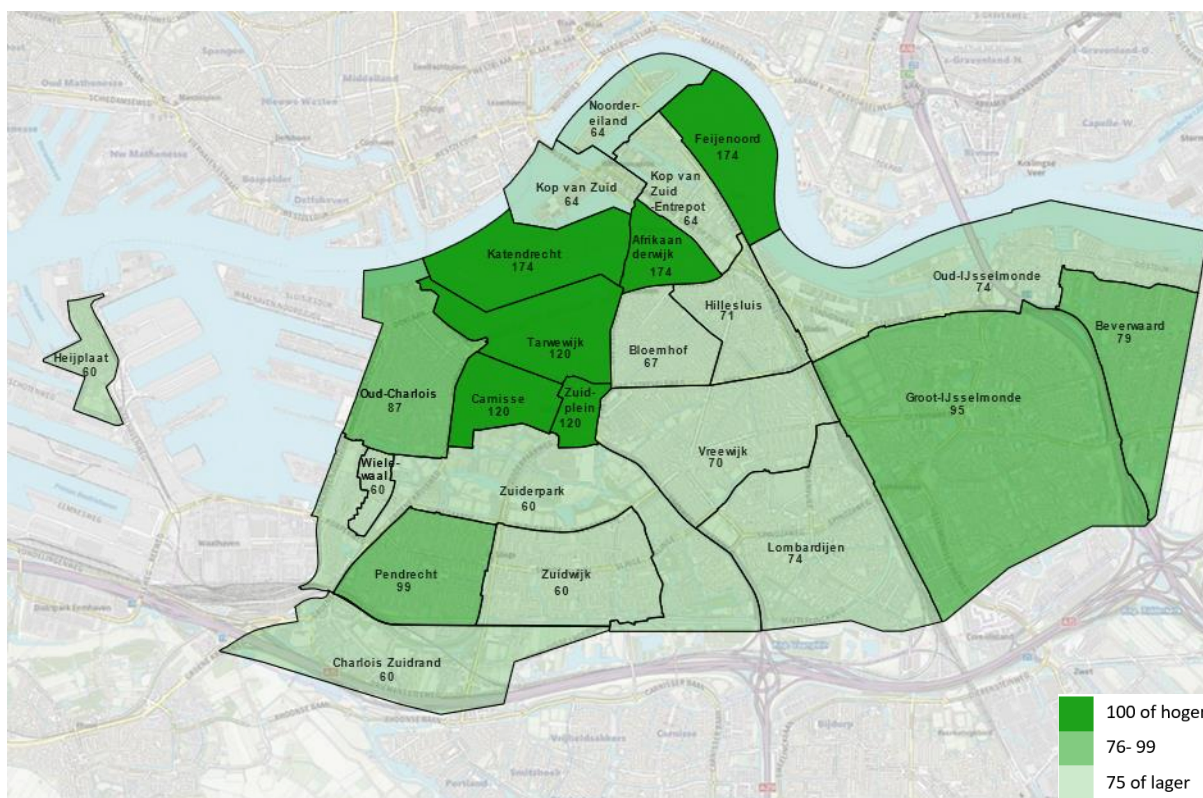
	2011	2020	index
vier grote steden	48	45	94
Rotterdam Zuid	27	22	82
focuswijken	14	15	107
Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland	29	19	64
Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord	11	19	174
Hillesluis	7	5	71
Oud-IJsselmonde, Lombardijen	38	28	74
Beverwaard	31	25	79
Groot-IJsselmonde	36	34	95
Vreewijk	48	33	70
Bloemhof	8	5	67
Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat	31	18	60
Pendrecht	13	13	99
Oud-Charlois	25	22	87
Tarwewijk, Carnisse, Zuidplein	16	20	120

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De buurten verschillen sterk als het om het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst. In 2011 is 48 procent van de leerlingen in Vreewijk van Nederlandse herkomst, in Hillesluis en Bloemhof is dit nog maar 7 en 8 procent. De ontwikkeling van 2011 tot 2020 verschilt ook sterk per buurt. In de meeste buurten zijn er in 2020 minder leerlingen met een Nederlandse herkomst. Hierop zijn twee uitzonderingen, in de samengestelde buurten Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord en Tarwewijk, Carnisse en Zuidplein is het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst groter dan in 2011. Ook in 2020 is het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst nog het kleinst in Bloemhof en Hillesluis.

In figuur 4.19 is de ontwikkeling van het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst per buurt grafisch weergegeven. Hiervoor is het indexcijfer gebruikt dat de procentuele verandering in vergelijking met 2011 aangeeft (zie tabel 4.13). In heel Rotterdam Zuid is het indexcijfer 82, een afname van 18 procent sinds 2011. In de figuur is de ontwikkeling met drie tinten groen aangegeven. In de buurten die donkerder groen zijn gekleurd is er een toename van het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst. Dat zijn de samengevoegde buurt Katendrecht, Afrikaanderwijk en Feijenoord en de samengevoegde buurt Tarwewijk, Carnisse en Zuidplein.

Figuur 4.19 Indexcijfer van het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst per buurt in Rotterdam Zuid, schoolgebied 2020, met 2011=100

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 4.14 is het aandeel leerlingen met een Surinaamse, (voormalig) Antilliaanse of een Turkse herkomst per buurt opgenomen. In de tabel zijn de percentages opgenomen voor 2011 en 2020, en is de ontwikkeling tussen 2011 en 2020 opgenomen als een indexcijfer.

Tabel 4.14 Ontwikkeling leerlingen met een Surinaamse, (voormalig) Nederlandse Antilliaanse of Turkse herkomst van 2011-2020, per buurt, schoolgebied

	2011	2020	index
vier grote steden	21	18	87
Rotterdam Zuid	38	36	95
focuswijken	45	37	82
Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland	33	31	93
Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord	47	34	73
Hillesluis	53	50	95
Oud-IJsselmonde, Lombardijen	31	33	109
Beverwaard	43	43	99
Groot-IJsselmonde	34	33	98
Vreewijk	25	33	134
Bloemhof	51	44	88
Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat	31	39	128
Pendrecht	42	41	97
Oud-Charlois	35	33	93
Tarwewijk, Carnisse, Zuidplein	41	28	69

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Het aandeel leerlingen met een Surinaamse, (voormalig) Antilliaanse of een Turkse herkomst blijft in de meeste buurten ongeveer even groot in de periode van 2011 tot 2020. In drie buurten groeit deze groep. Dat is in Vreewijk, de samengestelde buurt Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal,

Zuiderpark, Heijplaat en in de samengestelde buurt Oud-IJsselmonde en Lombardijen. In twee buurten daalt het aandeel leerlingen met een Surinaamse, (voormalig) Antilliaanse of een Turkse herkomst sterk, dat zijn de samengevoegde buurt Katendrecht, Afrikaanderwijk en Feijenoord en de samengevoegde buurt Tarwewijk, Carnisse en Zuidplein.

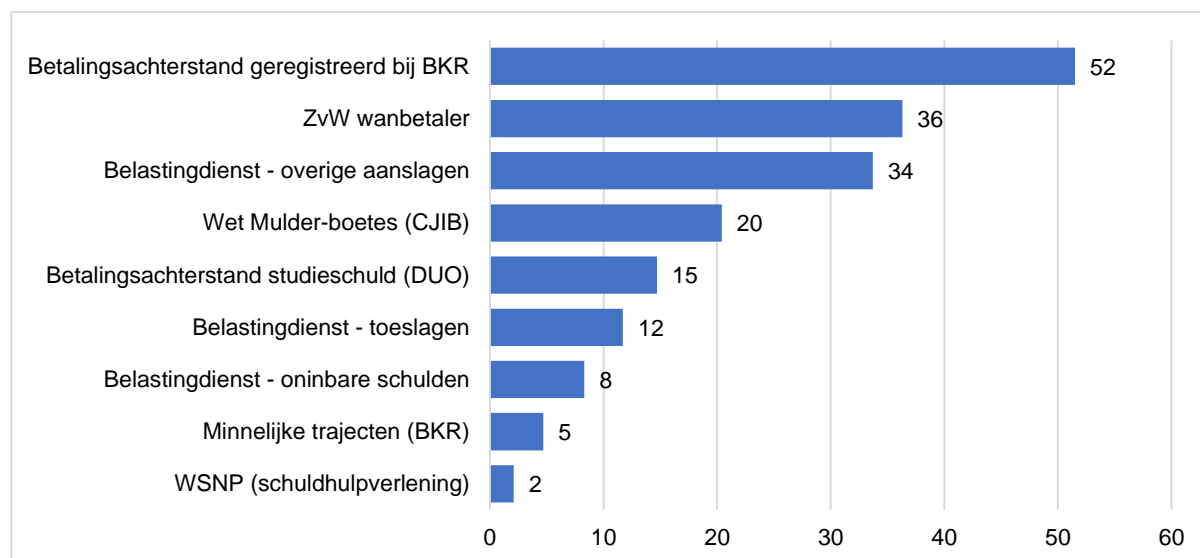
Conclusie

De herkomst van het kind is de derde verklarende factor voor de voorspelling van de onderwijsscore. De verdeling van de verschillende herkomstgroepen in Rotterdam Zuid is anders dan in de vier grote steden. In Rotterdam Zuid is de groep leerlingen van Nederlandse herkomst veel kleiner. De overige groepen, met uitzondering van de leerlingen met een Noord-Afrikaanse herkomst zijn aanzienlijk groter dan in de vier grote steden als geheel. Daarbij neemt vanaf 2011 het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst in Rotterdam Zuid sterker af dan in de vier grote steden en er is een groter dan gemiddelde toename van het aandeel leerlingen uit Nieuwe EU-landen. Dit duidt erop dat de verschillen tussen Rotterdam Zuid en vier grote steden voor wat betreft herkomst in de afgelopen jaren groter zijn geworden.

Tussen de buurten van Rotterdam Zuid zijn er grote verschillen in de samenstelling van de herkomst leerlingen. In Bloemhof en Hillesluis was het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst het kleinst en ook in 2020 is dit nog het geval.

4.5 Schuldhulpverlening

Als gezinnen financiële zorgen hebben heeft dat invloed op de prestaties van de leerlingen. In oktober 2020 heeft het CBS berekend dat 8 procent van de huishoudens in Nederland problematische schulden heeft.¹⁷ In figuur 4.20 is opgenomen bij welke instantie de schulden bestaan. Het blijkt dat er een breed palet aan schulden bestaat.¹⁸ Van de huishoudens met problematische schulden heeft ongeveer de helft een betalingsachterstand die geregistreerd is bij de BKR.

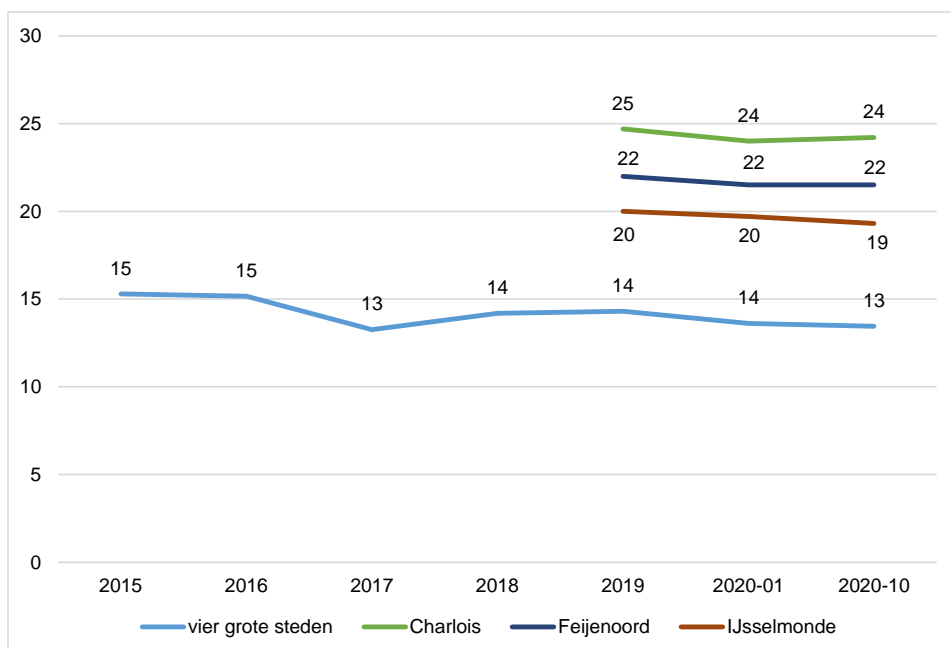
Figuur 4.20 Schulden per schuldregistratie als percentage van huishoudens met geregistreerde problematische schulden per oktober 2020, Nederland

In dit onderzoek zijn ook voor de vier grote steden en de gebieden in Rotterdam cijfers beschikbaar. Deze geven aan welk deel van de huishoudens te maken heeft met één of meer van de schuldregistraties uit figuur 4.20. Er zijn geen gegevens op buurtniveau en de cijfers op gebiedsniveau zijn alleen beschikbaar voor 2019 en 2020. Voor de vier grote steden gaan de cijfers terug tot 2015. In figuur 4.21 is te zien dat in de vier grote steden rond 15 procent van de huishoudens te maken heeft met problematische schulden. Vanaf 2015 daalt het aandeel huishoudens met problematische schulden langzaam. In de gebieden in Rotterdam Zuid heeft een aanzienlijk groter deel dan in de vier grote steden te maken met problematische schulden. In IJsselmonde gaat om 19 procent van de huishoudens, in Feijenoord is dat 22 procent en in Charlois 24 procent. De periode vanaf 2019 is betrekkelijk kort, maar in geen van de drie gebieden is er een toename van het deel van het aandeel huishoudens met schulden te zien.

¹⁷ <https://dashboards.cbs.nl/v3/SchuldenproblematiekInBeeld/>

Met behulp van registraties over betalingsachterstanden bij de Belastingdienst, de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), bij BKR geregistreerde betalingsachterstanden en minnelijke trajecten, wanbetalers van de zorgverzekering, de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) en het Centraal Curatele en Bewind Register (CCBR) is afgeleid welke huishoudens te maken hebben met geregistreerde problematische schulden. De informatie over schulden verschilt per registratie. Daarom is per registratie bepaald wanneer er sprake is van een geregistreerde problematische schuldsituatie.

¹⁸ De percentages tellen op tot meer dan 100 procent omdat huishoudens in meerdere schuldregistraties tegelijk voor kunnen komen.

Figuur 4.21 Ontwikkeling percentage huishoudens met geregistreerde problematische schulden in de vier grote steden en de gebieden in Rotterdam Zuid

In het onderwijsachterstandenmodel wordt gebruik gemaakt van registraties die bij het CBS beschikbaar zijn. In deze registraties ontbreken vooralsnog veel van de bronnen die over problematische schulden gaan. Het CBS is wel bezig om meer data op dit terrein beschikbaar te krijgen, maar momenteel beperkt dit zich tot de registratie van gezinnen die in aanmerking komen voor schuldhulpverlening.¹⁹ Uit figuur 4.20 blijkt dat het hier om een relatief klein deel van de gezinnen met problematische schulden gaat, maar tegelijkertijd horen de gezinnen die hiervoor in aanmerking komen tot de groep met de zwaarste problemen. Leerlingen met ouders in de schuldsanering hebben een verwachte onderwijsscore die 2,6 punten lager is dan van leerlingen van wie de ouders niet in de schuldsanering zitten, zie figuur 4.22.

Figuur 4.22 Effect van de opleiding van de moeder in het onderwijsscoremodel van het CBS

¹⁹ Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). De doelpopulatie bestaat uit alle uitgesproken schuldsaneringen van natuurlijke personen. Deze personen in een WSNP-traject moeten drie jaar lang van een minimaal bedrag rondkomen en schuldeisers zoveel mogelijk betalen. De resterende schulden worden daarna gesaneerd.

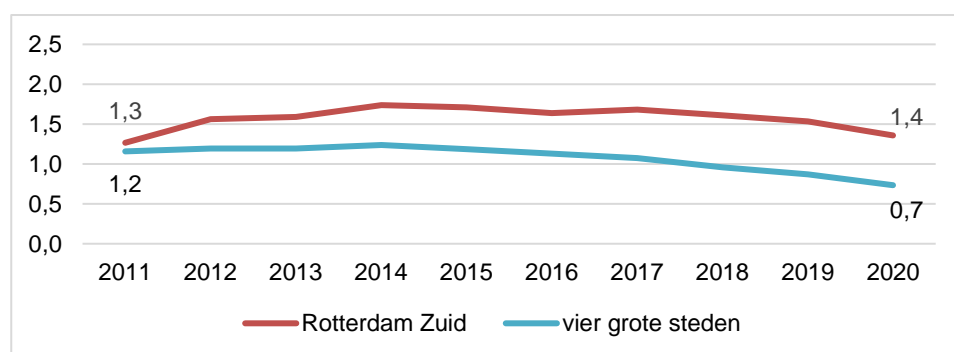
In tabel 4.15 is te zien dat rond de 1 procent van de leerlingen in 2011 ouders heeft in de schuldhulpverlening. In Rotterdam Zuid gaat het om 1,3 procent van de leerlingen, in de vier grote steden is dit vergelijkbaar (1,2 procent). In 2020 is in Rotterdam Zuid het percentage leerlingen met schuldhulpverlening vrijwel gelijk aan de situatie in 2011, namelijk 1,4 procent. In de vier grote steden is in 2020 het percentage van leerlingen in de schuldhulpverlening afgenomen tot 0,7 procent.

Tabel 4.15 Aandeel leerlingen met ouders in schuldhulpverlening 2011 en 2020, schoolgebied

	focuswijken	Rotterdam Zuid	overig Rotterdam	Rotterdam	vier grote steden	Nederland
2011						
Totaal aantal	6.761	17.111	32.874	49.985	179.515	1.511.923
waarvan in schuldhulpverlening %	0,9	1,3	0,9	1,0	1,2	0,9
2020						
Totaal aantal	7.042	17.024	34.328	51.352	187.976	1.383.198
waarvan in schuldhulpverlening %	1,2	1,4	0,8	1,0	0,7	0,6

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

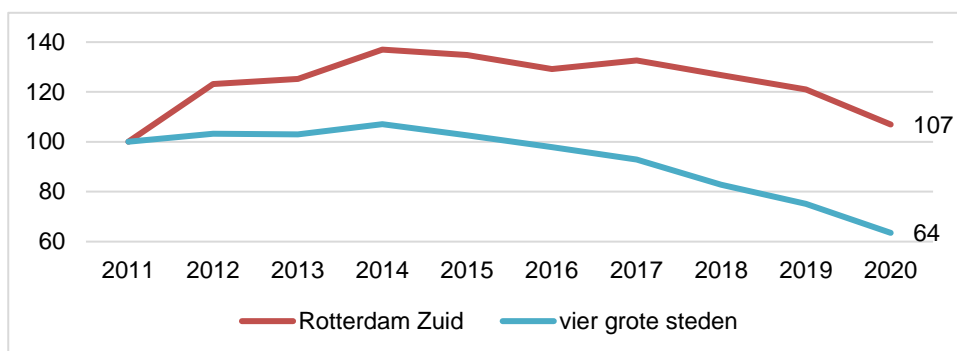
In figuur 4.23 staat de omvang van de groep leerlingen in een huishouden in de schuldhulpverlening. In 2011 is het aandeel leerlingen dat in ouders heeft in de schuldhulpverlening ongeveer even groot in Rotterdam Zuid en in de vier grote steden. In Rotterdam Zuid neemt het aandeel in de schuldhulpverlening in 2012 iets toe en blijft in de jaren daarna op datzelfde niveau. Vanaf 2017 neemt het aandeel leerlingen met ouder in de schuldhulpverlening steeds iets af. In de vier grote steden is het percentage redelijk stabiel tot 2014, daarna begint het percentage in de vier grote steden langzaam te dalen.

Figuur 4.23 Ontwikkeling leerlingen in een huishouden in de schuldhulpverlening van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, in procenten, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 4.24 staat de ontwikkeling van het aandeel leerlingen met ouders in de schuldhulpverlening als een indexcijfer. Dit indexcijfer start met de waarde van 100 in 2011. In Rotterdam Zuid is in 2020 het deel dat schuldhulpverlening krijgt ongeveer gelijk aan de situatie in 2011. In de tussenliggende jaren was deze groep wat groter. In de vier grote steden bleef het aantal leerlingen in gezinnen in schuldhulpverlening tot 2016 op eenzelfde niveau, daarna daalt het aantal leerlingen dat hiermee te maken heeft elk jaar.

Figuur 4.24 Ontwikkeling leerlingen in een huishouden in de schuldhulpverlening van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, indexcijfer met 2011=100, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 4.16 is het aandeel leerlingen in een huishouden in de schuldhulpverlening uitgesplitst naar buurt. Omdat het bij schuldhulpverlening om relatief kleine aantallen gezinnen gaat in een buurt, zijn de gegevens van telkens twee jaren samengenomen. In de tabel zijn de percentages opgenomen voor 2011/2012 en 2019/2020, en is de ontwikkeling tussen 2011/2012 en 2019/2020 opgenomen als een indexcijfer.

Tabel 4.16 Ontwikkeling leerlingen in een huishouden in de schuldhulpverlening van 2011/2012-2019/2020, per buurt, schoolgebied

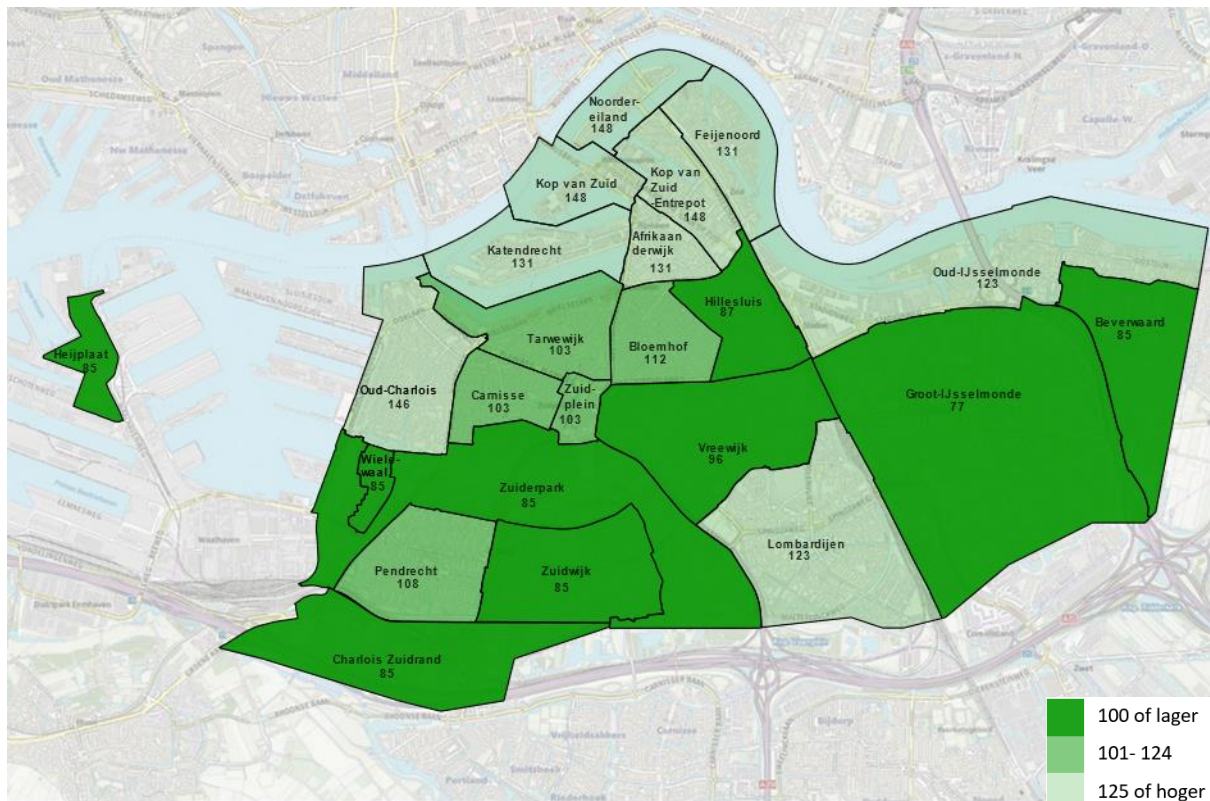
	2011	2020	index
vier grote steden	1,2	0,7	64
Rotterdam Zuid	1,3	1,4	107
focuswijken	0,9	1,2	130
Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot, Noordereiland	1,1	1,7	148
Katendrecht, Afrikaanderwijk, Feijenoord	1,2	1,5	131
Hillesluis	1,3	1,2	87
Oud-IJsselmonde, Lombardijen	1,2	1,4	123
Beverwaard	2,8	2,4	85
Groot-IJsselmonde	2,4	1,9	77
Vreewijk	1,0	0,9	96
Bloemhof	1,3	1,5	112
Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat	2,2	1,9	85
Pendrecht	1,7	1,8	108
Oud-Charlois	0,6	0,9	146
Tarwewijk, Carnisse, Zuidplein	1,0	1,0	103

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In geen van de buurten woont meer dan 3 procent van de leerlingen in een huishouden dat in de schuldhulpverlening zit. In absolute termen zijn de verschillen tussen de buurten dan ook beperkt. In 2011/2012 woont in Beverwaard, Groot-IJsselmonde en de samengestelde buurt Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, meer dan 2 procent van de leerlingen in een huishouden in de schuldhulpverlening. In Oud-Charlois geldt dit voor 0,6 procent van de leerlingen. De verschillen tussen de buurten zijn in 2019/2020 kleiner dan in 2011/2012.

In figuur 4.25 is de ontwikkeling van het aandeel leerlingen in een huishouden met schuldhulpverlening per buurt grafisch weergegeven. Hiervoor is het indexcijfer gebruikt dat de procentuele verandering in vergelijking met 2011/2012 aangeeft (zie tabel 4.16). In heel Rotterdam Zuid is het indexcijfer 107, een toename van 7 procent sinds 2011/2012. In de figuur is de ontwikkeling met drie tinten groen aangegeven. In de buurten die donkerder groen zijn gekleurd is er

een afname van het aandeel leerlingen dat in een huishouden woont dat in de schuldhulpverlening zit. Dat zijn Groot-IJsselmonde, Beverwaard, de samengestelde buurt Zuidwijk, Charlois Zuidrand, Wielewaal, Zuiderpark, Heijplaat, Hillesluis en Vreewijk.

Figuur 4.25 Indexcijfer van het aandeel leerlingen dat in een huishouden met schuldhulpverlening woont per buurt in Rotterdam Zuid, schoolgebied 2019/2020, met 2011/2012=100

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Conclusie

De variabele "schuldsanering" is de vierde verklarende factor in het voorspellende model voor de onderwijsscore. Huishoudens in de schuldsanering hebben per definitie zeer zware schulden. Voor leerlingen uit gezinnen in de schuldsanering voorspelt het model een gemiddeld 2,6 lagere onderwijsscore. Slechts een zeer beperkt deel van de leerlingen heeft hier mee te maken. Het deel van de leerlingen uit een huishouden dat in de schuldsanering zit, neemt in Rotterdam Zuid sinds 2011/2012 niet af, in de vier grote steden is dit wel het geval. De aantallen leerlingen die hiermee te maken hebben zijn zo beperkt dat er in absolute termen weinig verandering is in de ontwikkeling van de populatie als het gaat om de schuldsituatie. Het beperkte aandeel gezinnen in de schuldsanering betekent zeker niet dat de schuldenproblematiek op Rotterdam Zuid meevalt. Uit ander onderzoek blijkt dat het aandeel huishoudens met problematische schulden in Rotterdam Zuid rond 22 procent ligt en veel hoger is dan gemiddeld in de vier grote steden.²⁰

²⁰ <https://dashboards.cbs.nl/v3/SchuldenproblematiekInBeeld/>

4.6 Verblifsduur van de moeder

De verblifsduur van de moeder is in het model in drie categorieën meegenomen: een verblifsduur in Nederland van hooguit 5 jaar, van langer dan 5 maar hooguit 10 jaar en van langer dan 10 jaar. Uit het CBS onderzoek dat ten grondslag ligt aan het model onderwijsscores, blijkt dat leerlingen van wie de moeders langer dan 5 maar hooguit 10 jaar in Nederland wonen gemiddeld betere onderwijsscores halen dan leerlingen van wie de moeders hier langer wonen. Dit onverwachte effect ontstaat doordat in het model rekening wordt gehouden met andere kenmerken. De interpretatie van deze positieve coëfficiënt is dan dat leerlingen van ouders met een kortere verblifsduur relatief goede schoolprestaties hebben, gegeven de overige kenmerken van hun ouders. Dit betekent dat de aanname niet klopt dat leerlingen van wie de ouders nog maar kort in Nederland zijn een taalachterstand hebben en daar door minder goed presteren in het onderwijs. Zie voor de invloed van de drie categorieën op de scores figuur 4.26. In tabel 4.17 is de verblifsduur van de moeders zowel in 2011 als in 2020 opgenomen.

Figuur 4.26 Effect van de verblifsduur van de moeder in het onderwijsscoremodel van het CBS

Tabel 4.17 Verblifsduur van de moeder 2011 en 2020, schoolgebied

	focuswijken	Rotterdam Zuid	overig Rotterdam	Rotterdam	vier grote steden	Nederland
Totaal aantal	6.646	16.910	32.683	49.593	178.197	1.508.067
tot 5 jaar	6	4	2	3	3	1
langer dan 5, hooguit 10 jaar	11	8	6	7	7	3
langer dan 10 jaar	83	87	92	90	90	96
Totaal aantal	6.926	16.801	34.074	50.875	185.413	1.374.974
tot 5 jaar	8	7	4	5	6	3
langer dan 5, hooguit 10 jaar	10	8	5	6	7	3
langer dan 10 jaar	82	85	91	89	88	93

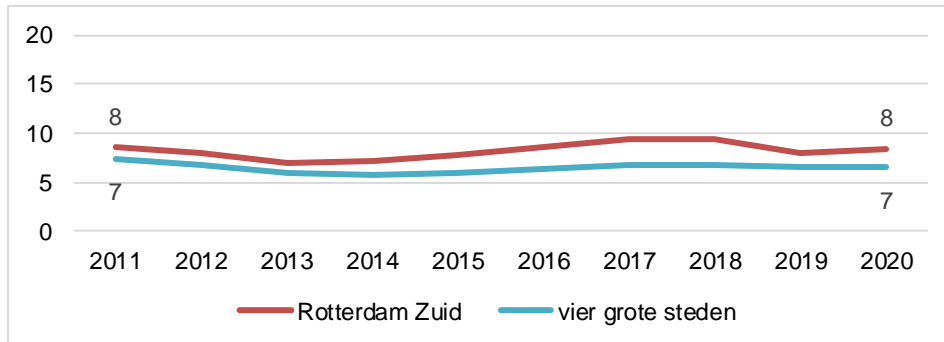
Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In Rotterdam Zuid woont in 2011 87 procent van de moeders al meer dan tien jaar in Nederland, in de vier grote steden is dit iets hoger met 90 procent. Het aandeel nieuwkomers, dat hooguit 5 jaar in Nederland woont is kleiner dan de groep die hier 5 tot 10 jaar woont, dit geldt zowel voor Rotterdam Zuid als voor de vier grote steden. In 2020 is het aandeel moeders dat minder dan 10 jaar in Nederland woont over de hele lijn iets groter. Opvallend is dat het verschil tussen de groep die korter dan 5 jaar in Nederland en de groep die 5 tot 10 jaar in Nederland woont er niet meer is.

In figuur 4.27 staat de verblifsduur van de moeders. Leerlingen van deze moeders hebben een hogere voorspelde onderwijsscore, (zie figuur 4.26). De figuur loopt van 2011 tot en met 2020 en laat

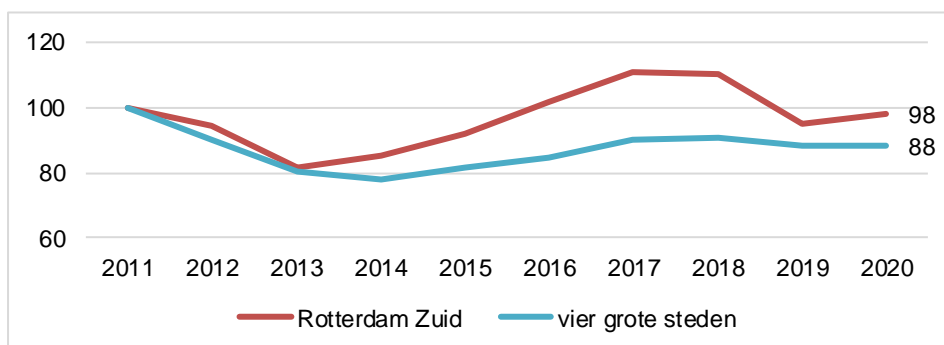
de ontwikkeling in Rotterdam Zuid en de vier grote steden zien. Het aandeel moeders met dat 5 tot 10 jaar in Nederland is, verandert vrijwel niet.

Figuur 4.27 Ontwikkeling van de moeders die 5 tot 10 jaar in Nederland wonen van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, in procenten, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 4.28 staat de ontwikkeling van het aandeel moeders dat 5 tot 10 jaar in Nederland woont als een indexcijfer. Dit indexcijfer start met de waarde van 100 in 2011. Voor Rotterdam Zuid is hier ook te zien dat het aandeel door de jaren weliswaar wat schommelt maar steeds rond de situatie in 2011 blijft. In de vier grote steden is er wel een lichte afname te zien in als 2020 wordt vergeleken met 2011.

Figuur 4.28 Ontwikkeling van de moeders die 5 tot 10 jaar in Nederland wonen van 2011-2020 voor Rotterdam Zuid en de vier grote steden, indexcijfer met 2011=100, schoolgebied

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Conclusie

De verblijfsduur van de moeder speelt een beperkte rol in het model. Bovendien is het gevonden effect moeilijk te duiden. Leerlingen met moeders die tussen de 5 en 10 jaar in Nederland verblijven hebben een hogere voorspelde score dan leerlingen van moeders die korter dan 5 jaar in Nederland wonen én dan leerlingen van wie de moeders langer dan 10 jaar in Nederland wonen. Daarbij komt dat de het aandeel leerlingen met moeders met een verblijfsduur van 5 tot 10 jaar vrijwel niet verandert zowel in Rotterdam Zuid als in Nederland. We hebben daarom voor deze rapportage geen verder uitsplitsing naar buurt gemaakt.

Bijlage 1 Indeling in buurten, samenvoegingen

Samenvoeging van de buurten om voldoende scholen per gebied te krijgen.

buurt	samen met 1	samen met 2	samen met 3	samen met 4
Kop van Zuid	Noordereiland	Kop van Zuid-Entrepot		
Kop van Zuid-Entrepot	Noordereiland	Kop van Zuid		
Noordereiland	Kop van Zuid-Entrepot	Kop van Zuid		
Katendrecht	Afrikaanderwijk	Feijenoord		
Afrikaanderwijk	Feijenoord	Katendrecht		
Feijenoord	Katendrecht	Afrikaanderwijk		
Oud-IJsselmonde	Lombardijen			
Lombardijen	Oud-IJsselmonde			
Tarwewijk	Carnisse	Zuidplein		
Carnisse	Zuidplein	Tarwewijk		
Zuidplein	Tarwewijk	Carnisse		
Charlois Zuidrand	Zuidwijk	Heijplaat	Wielewaal	Zuiderpark
Zuidwijk	Zuiderpark	Charlois Zuidrand	Wielewaal	Heijplaat
Wielewaal	Zuiderpark	Charlois Zuidrand	Zuidwijk	Heijplaat
Zuiderpark	Wielewaal	Charlois Zuidrand	Zuidwijk	Heijplaat
Heijplaat	Wielewaal	Charlois Zuidrand	Zuidwijk	Zuiderpark
Vreewijk				
Bloemhof				
Hillesluis				
Groot-IJsselmonde				
Beverwaard				
Oud-Charlois				
Pendrecht				

Achtergrond samenvoegingen

Bij het samenvoegen van buurten is gekeken naar de ligging van de buurten in Rotterdam Zuid en de ingeschatte SES (op basis van het aandeel lage huishoudensinkomens). De buurten Kop van Zuid, Kop van Zuid-Entrepot en Noordereiland bevinden zich aan de noordkant van Rotterdam Zuid. Met name in de Kop van Zuid is er veel nieuwbouw gerealiseerd en deze ontwikkeling zet zich voort in de Kop van Zuid-Entrepot. Door ligging is te verwachten dat bewoners zich ook oriënteren op de noordzijde van de Maas. Het aandeel huishoudensinkomens behorend tot de lage inkomens²¹ varieert in deze buurten van 25 (Kop van Zuid) tot en met 48 procent (Kop van Zuid-Entrepot).²²

De buurten Afrikaanderwijk en Feijenoord zijn buurten waar het aandeel lage huishoudensinkomens hoog is (73 resp. 76%). In Katendrecht is dit lager (53%). Deze buurt is samengevoegd met Afrikaanderwijk en Feijenoord vanwege de ligging en omdat in de data de nevenvestigingen van een van de scholen die zowel in de Afrikaanderwijk als Katendrecht gevestigd zijn en niet apart in de analyse meegenomen kunnen worden.

²¹ De lage huishoudinkomens vallen onder de landelijke grens van 40 procent van de laagste huishoudensinkomens in Nederland. Het betreft hier de gestandaardiseerde inkomens, d.w.z. er is gecorrigeerd naar samenstelling van de huishoudens om een vergelijking te kunnen maken.

²² Zie Feitenkaart Inkomensgegevens Rotterdam op gebieds- en buurtniveau 2019 en 2020*, gemeente Rotterdam, OBI ([Werk en inkomen \(onderzoek010.nl\)](#)). In Rotterdam is het aandeel lage huishoudensinkomens 52 procent, in de vier grote steden gemiddeld 47 procent.

In IJsselmonde zijn er de buurten Groot-IJsselmonde, Lombardijen en Beverwaard voldoende scholen om ze als gebied apart te nemen. In Oud-IJsselmonde is er maar 1 school. Dit gebied is toegevoegd aan Lombardijen. In de buurten Groot-IJsselmonde, Lombardijen en Beverwaard zijn de aandeel lage huishoudensinkomens (58%, 61% en 56%). In Oud-IJsselmonde ligt dit op 28 procent.

Tarwewijk, Carnisse en Zuidplein vormen een analysegebied. In Zuidplein is er geen schoolvestiging volgens DUO gevestigd. Het aandeel huishoudens met een laag inkomen varieert van 51 (Zuidplein) tot en met 66 procent (Tarwewijk).

Tenslotte zijn de buurten Charlois Zuidrand, Zuidwijk, Wielewaal, Zuiderpark en Heijplaat samengevoegd. Verreweg de meeste huishoudens zijn gevestigd in Zuidwijk (6.700). In de andere buurten gaat het tezamen om 1.500 huishoudens. In Zuidwijk is het aandeel lage inkomens 66 procent. In de andere buurten varieert dit van 32 tot 72 procent.

Bijlage 2 Landenindeling herkomst

EU-15, andere ontwikkelde economieën en tweede generatie Indonesiërs

Groot-Brittannië	Vaticaanstad	Hawaiï-eilanden
Canarische eilanden	Azoren	Amerikaans Samoa
Gibraltar	Groenland	Ryukyu eilanden
Andorra	Mayotte	Christmaseiland
Japan	Spitsbergen	Cocos eilanden
Italië	Finland	Faeröer
Portugal	Griekenland	Montserrat
Saarland	Ierland	Tasmanië
Duitse Democratische	IJsland	Kanaaleilanden
Canada	Liechtenstein	Man
Frankrijk	Verenigde Staten van Amerika	Newfoundland
Zwitserland	Australië	Leeward eilanden
Oostenrijk	Luxemburg	Oostenrijk-Hongarije
België	Noorwegen	Bondsrepubliek Duitsland
Nieuwzeeland	San Marino	Spaans Noord-Afrika
Denemarken	Duitsland	Svalbard eilanden
Monaco	Spanje	
Zweden	Madeira-eilanden	

Bron: CBS

Nieuwe EU-landen en economieën in transitie.

Albanië	Montenegro	Kazachstan
Hongarije	Bosnië-Herzegovina	Kyrgyzstan
Polen	Kroatië	Letland
Dantzig	Slovenië	Litouwen
Bulgarije	Republiek Noord-Macedonië	Macedonië
Roemenië	Kosovo	Moldavië
Tsjechoslowakije	Cyprus	Oekraïne
Tsjechië	Malta	Oezbekistan
Slowakije	Armenië	Rusland
Joegoslavië	Azerbeidzjan	Sovjetunie
Federale Republiek	Belarus (Wit-Rusland)	Tadzjikistan
Servië	Estland	Turkmenistan
Servië en Montenegro	Georgië	

Bron: CBS